

VEERKRACHTIGE DORPEN

37 INSPIRERENDE PROJECTEN

Voorwoord

Katleen Helsen

Gedeputeerde voor Plattelandsbeleid
Provincie Antwerpen

Leven in het dorp; we maken er samen werk van!

Ben jij ook verbonden met het dorp waar je opgroeide of waar je nu woont? Voor mij is het dorp de plaats waar ik kan thuis komen. Ik ging er als kind naar school, fietste naar de winkel, ravotte in de jeugdbeweging, amuseerde mij op de kermis. Ook vandaag is mijn dorp voor mij een warme plek die ik koester. Ik vind het belangrijk dat mijn dorp veerkrachtig blijft. Veel kleine dorpen en gehuchten worden geconfronteerd met een reeks nieuwe uitdagingen: de inwoners worden ouder en hebben hulp nodig, het openbaar vervoer is nauwelijks uitgebouwd, winkels voor dagelijkse behoeften verdwijnen, de kerk staat leeg, de school is te klein en krijgt hierdoor te weinig middelen om kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden,...

Je kan dan eens diep zuchten, zeggen dat het een teken van de tijd is en bij de pakken gaan neerzitten. Of je kan met open vizier het dorp samen met anderen in eigen handen nemen om een ernstige analyse te maken van de knelpunten én de kansen die er liggen. Je kan samen de handen uit de mouwen steken om het tij te keren en je dorp toekomst te geven. Lang leve het dorp!

De provincie Antwerpen wil je hierbij ondersteunen. We hebben geen toverformule maar wel een goede methodiek om samen aan de slag te gaan. We hebben deze de voorbije jaren in verschillende dorpen uitgetest en willen deze nu over het hele grondgebied uitrollen. Samenwerking is hierbij het sleutelwoord. Met de plaatselijke stads- en gemeentebesturen, met verschillende diensten, met ervaren organisaties en het lokale verenigingsleven en vooral met zoveel mogelijk inwoners.

Samen nemen we onze dorpen in handen. Hoe meer mensen daaraan meewerken, hoe groter de kans op succes. Tientallen voorbeelden uit binnen- en buitenland bewijzen dat. Een aantal daarvan vind je terug in deze inspiratiegids. Hij staat vol grote en kleine initiatieven, die zeker een verschil maken én navolging verdienen. Misschien prikkelen ze zelfs om iets helemaal nieuws te bedenken.

Als provinciebestuur kunnen we je daarbij ondersteunen, met raad én daad. Ik kijk alvast uit naar een mooie samenwerking.

Inleiding

Er leeft vandaag in Vlaanderen een sterke wil tot een volwassen plattelandsbeleid. Dat is niet onopgemerkt gebleven. De burger die in de dorpen woont of het dorpenlandschap bezoekt, heeft dit zeker kunnen ervaren. Anderzijds is bij vele dorpen deze kentering nog niet ingezet. Vele bestuurders en bewoners zijn nog zoekende en vragen zich af hoe ze het tij kunnen keren. Een dalend voorzieningenapparaat, de toenemende vergrijzing, een dreigende mobiliteitsarmoede, ... lijken voor vele dorpen in Vlaanderen een maar moeilijk te keren tendens. Dorpen zijn dan ook op zoek naar concrete oplossingen en goede voorbeelden van hoe het anders kan. In het kader van de studie "Veerkrachtige dorpen" heeft het onderzoeksteam in opdracht van de provincie Antwerpen dit inspiratieboek gemaakt.

In verschillende dorpen – het ene al wat meer dan het andere – is de vernieuwing en sociale heropleving het laatste decennium in een hogere versnelling gekomen. Dorpen bouwen nieuwe voorzieningen zoals gemeenschapscentra of scholen, werken aan hun woningenbestand, al dan niet met sociale woningen, en versterken het landschap. Dorpen slagen er ook steeds meer in om zich op een hedendaagse manier tot de burger te richten, met een sociale dienstverlening en een communicatie aangepast aan de noden van deze tijd. Ook 'achter de schermen' gebeurt er steeds meer: gemeenschapswerk, vormingen en opleidingen, werkgelegenheidsbeleid, integratieprojecten, jongerenwerking, kansarmenbeleid. Deze initiatieven zijn weliswaar minder zichtbaar, maar niettemin op een indirecte manier bepalend voor het algemene beeld of ervaring van een dorp. Een dorp dat op een positieve en constructieve manier omgaat met haar werklozen, laaggeschoolden, verschillende etnische groepen, ouderen en jongeren, slaagt erin de veerkracht van het dorp – een moeilijk te grijpen concept – gevoelig te verbeteren, zodat iedereen er wel bij vaart.

Het inspiratieboek bundelt een selectie van de beste oplossingen voor deze uitdagingen op dorpsniveau. De verzameling inspirerende projecten kwam tot stand dankzij de input van experts van de verschillende diensten binnen de provincie Antwerpen, experts uit het werkveld en de academische wereld en masterstudenten Architectuur van de Universiteit Antwerpen. Na enkele inleidende teksten over de betekenis van veerkracht, de uitdagingen waar dorpen voor staan en de strategieën die dorpen reeds toepassen, volgt er een reeks projectfiches die de lezer informatie geven over reeds gerealiseerde dorpsprojecten. Hopelijk wordt ook u als lezer geïnspireerd door deze talrijke praktijkvoorbeelden.

Wat betekent veerkracht?

Nietzsche, de Duitse filosoof, schreef ooit de beroemde zin **“Was mich nicht umbringt macht mich stärker”**. Zo is het ook met veerkracht. Als iets veerkrachtig is, betekent het dat het met tegenslagen om kan gaan en er sterker uitkomen.

Denk bijvoorbeeld aan een gezin waarin de dagdagelijkse beslommeringen doorbroken worden door het uitbreken van de griep. Met twee kinderen ziek in bed moeten de ouders hun dagelijkse routine aanpassen. Hoe wordt de opvang van de kinderen geregeld wanneer de ouders gaan werken? Wie gaat er met hen naar de dokter? Als het gezin veerkrachtig is, vinden ze een antwoord op deze vragen. Misschien kan een van de ouders een paar dagen van thuis uit werken, of zorgt een van de grootouders voor de zieke kinderen. En de dokter, die komt op huisbezoek. Na enkele dagen zijn de kinderen weer beter – het gezin keert terug naar zijn oorspronkelijke routine.

Wetenschappers kijken op verschillende manieren naar veerkracht. Een ingenieur bijvoorbeeld zegt dat als iets veerkrachtig is, het steeds terug gaat naar zijn oorspronkelijke staat na een uitdaging of tegenslag. Zo kan het bouwen van een waterkeringsmuur er voor zorgen dat een rivier binnen zijn oevers blijft tijdens een storm en na de storm terug naar zijn oorspronkelijke waterniveau terugkeert. Ecologen daarentegen rekenen er niet op dat iets terugkeert naar zijn oorspronkelijke staat. Het smelten van het ijs aan de noord- en zuidpool leidt tot het verdwijnen van diersoorten omdat hun habitat verdwijnt en er komen andere soorten in de plaats die wel in het warmere klimaat kunnen overleven.

Ook groepen van mensen kunnen wel of niet veerkrachtig zijn – denk aan het voorbeeld van het gezin maar dan op grotere schaal. Zo kunnen de bewoners van een dorp te maken krijgen met een plots tegenslag zoals een overstroming, of een verandering in het dorp die door de jaren heen merkbaar wordt, bijvoorbeeld dat de ene na de andere dorpswinkel sluit waardoor de bewoners hun boodschappen niet meer in het dorp kunnen doen. Hoe de dorpsbewoners reageren op de overstroming – elkaar waarschuwen, zandzakjes leggen, samen voor de jongsten en oudsten zorgen, ... – en op het sluiten van de dorpswinkels – burens die voor elkaar boodschappen meebrengen, rondbrengen van warme maaltijden bij minder mobiele dorpsbewoners, ... – toont hoe veerkrachtig dorpen zijn.

Veerkracht in dorpen

Dorpen worden geconfronteerd met een reeks uitdagingen, zoals bereikbaarheid, zorgbehoefte, klimaatverandering, enz. De veerkracht van het dorp bepaalt hoe het dorp omgaat met deze uitdagingen.

Sommige **uitdagingen** hebben meer impact op het ene dorp dan op andere dorpen, afhankelijk van de demografische, sociale, economische, ecologische, ... eigenschappen van het dorp. In een dorp met veel alleenwonende 75plussers is er bijvoorbeeld meer kans op sociale kwetsbaarheid, omdat zij sneller vereenzamen. Of het woningaanbod in het dorp is niet afgestemd op de vraag: jonge gezinnen vinden moeilijk een gepaste woning tussen de grote villa's of in de verkavelingen die enkele decennia geleden gebouwd werden.

Toch hoeft zo'n uitdaging niet noodzakelijk de leefbaarheid van het dorp te ondermijnen: veel dorpen hebben heel wat **capaciteit en aanpassingsvermogen**, zeg maar strategieën om de gevolgen van de uitdagingen om te buigen tot iets positief voor het dorp. Zo is er in het dorp misschien een actief burennetwerk waarin alleenwonende 75-plussers aangesproken worden om deel te nemen aan sociale activiteiten. Of biedt het lokaal bestuur oplossingen voor het omvormen van grote woningen tot kleinere, flexibelere units. Als deze oplossingen met het oog op de lange termijn structureel worden ingebed in het dorp, spreken we van aanpassingsvermogen. Aanpassingsvermogen is een belangrijke component van veerkracht: het is het sluitstuk tussen de uitdagingen enerzijds en de impact op het dorp anderzijds.

De veerkracht van een dorp is afhankelijk van de kwetsbaarheid en het aanpassingsvermogen van een dorp ten opzichte van de uitdagingen waarmee het dorp geconfronteerd wordt.

Uitdagingen in dorpen

Het inspiratieboek toont inspirerende voorbeelden van hoe dorpen omgaan met de verschillende uitdagingen waar ze mee geconfronteerd worden. In het kader van de studie "Veerkrachtige dorpen" van de provincie Antwerpen zijn de volgende elf uitdagingen uitgediept, omdat deze als het meest urgent worden ervaren.

Aanbod basisvoorzieningen

Of je nog in het dorp terecht kan voor je dagelijkse boodschappen, of dat er bijvoorbeeld nog een kleuterschool is, zijn factoren die een grote invloed op het leven van de dorpsbewoners hebben. De match tussen vraag en aanbod van lokale voorzieningen is relevant voor dorpen omdat veel lokale voorzieningen wegtrekken terwijl er toch een vraag is naar lokale en bereikbare voorzieningen, zeker vanuit een verouderende bevolking.

Bereikbaarheid

Bereikbaarheid gaat hier onder andere over de mate waarin dorpsbewoners hun bestemmingen zoals school, werk, familie en vrije tijd nog kunnen bereiken. Bereikbaarheid is natuurlijk afhankelijk van de ruimtelijke inplanting van wonen, voorzieningen etc.

De verspreide bebouwing in en rond de dorpen maakt dorpen vaak moeilijker bereikbaar met het openbaar vervoer. Afhankelijkheid van collectief of aangepast vervoer maakt uiteenlopende groepen mensen vervoersarm in dorpen met een slechte bereikbaarheid. De ernst van vervoersarmoede neemt toe naarmate men meer zorgbehoevend of armer is.

Bestuurskracht

De bestuurskracht van een gemeente is het vermogen om effectieve antwoorden te geven op de vragen en problemen die op haar afkomen. De bestuurskracht wordt enerzijds bepaald door de capaciteit van de gemeente. Daaronder valt de financiële capaciteit maar ook bijvoorbeeld het personeel. Anderzijds hangen de taken die de gemeente moet uitvoeren af van lokale ambities en omgevingsfactoren zoals het aantal inwoners, de omvang van het grondgebied enz.

Economische veranderingen

De groeiende tewerkstelling in de diensteneconomie en de ruimtelijke verschuiving van tewerkstelling naar steden en andere economische centra zoals havens, bedrijventerreinen enz. leidt ertoe dat mensen niet wonen waar ze werken maar dat ze pendelen naar hun arbeidsplaats. In dorpen is er over het algemeen weinig tewerkstelling, wat vooral uitdagingen in verband met pendelen met zich meebrengt.

Energietransitie

Energietransitie gaat over het maken van de overstap van fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energiebronnen zoals zonne- en windenergie. Dit is nodig omdat de voorraad fossiele brandstoffen eindig is en de ontginning en het gebruik ervan belastend zijn voor het milieu. De energietransitie is relevant voor dorpen omwille van de verspreide bebouwing die veel verplaatsingen genereert en het type bebouwing dat vaak een hoog energieverbruik heeft.

Klimaatverandering

Klimaatverandering, de verandering van het gemiddelde weer of klimaat over een lange periode, uit zich in dorpen in Vlaanderen in de vorm van nattere winters en warmere, drogere zomers. Dit heeft een invloed op het dagelijkse leven in de dorpen. De klimaatverandering leidt tot meer overstromingen, langere periodes van droogte en hittegolven.

Sociale kwetsbaarheid

Sociale kwetsbaarheid gaat over het niet of onvoldoende participeren in sociale verbanden en het ervaren van een tekort aan contacten en steun, wat kan leiden tot vereenzaming en uitsluiting.

Vereenzaming

Vereenzaming, het ervaren van een gemis aan bepaalde sociale relaties, komt bijvoorbeeld voor bij (oudere) dorpsbewoners die veel thuis zitten, minder mobiel zijn en geen of onvoldoende contact hebben met anderen.

Vergroening

Hoe maak je een dorp aantrekkelijk voor al zijn bewoners, ook de jongsten? Met veel aandacht voor de vergrijzing en de daaraan gelinkte woon- en zorgnoden mag er niet uit het oog verloren worden dat de kinderen en jongeren die in dorpen opgroeien ook duidelijke noden en wensen hebben. Vergroening betekent de verhouding van het aandeel jongeren op de hele bevolking. Hoe groter dat aandeel, hoe "groener" de gemeente. Vergroening is net tegenovergesteld aan vergrijzing.

Financiële armoede

Financiële armoede gaat over of dorpsbewoners al dan niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Ook in dorpen vinden we armoede terug: bijvoorbeeld bij landbouwers die failliet gaan, bij gezinnen die in slechtgeïsoleerde huizen wonen en de verwarmingskosten niet kunnen betalen, ...

Woonbehoefte

De woonbehoefte van een dorp gaat over de match tussen vraag en aanbod wat betreft wonen. Hoe gaat het dorp bijvoorbeeld om met een groeiend aantal alleenstaanden of kleine huishoudens? Zijn er genoeg woningen binnen de sociale huisvesting en voor dorpsbewoners met een zorgbehoefte? Vinden jongeren die in het dorp zijn opgegroeid er een betaalbare woning?

Zorgbehoefte

Bij zorgbehoefte worden bepaalde doelgroepen die nood hebben aan zorg, bijvoorbeeld ouderen, in kaart gebracht. Ook wordt er gekeken naar in welke mate de benodigde zorg aanwezig is.

Vervoersarmoede

Vervoersarmoede is een aspect van sociale kwetsbaarheid. Afhankelijkheid van collectief of aangepast vervoer in combinatie met slechte bereikbaarheid van bepaalde bestemmingen, maakt uiteenlopende groepen mensen vervoersarm. De ernst van vervoersarmoede neemt toe naarmate men meer zorgbehoevend of armer is.

Strategieën in dorpen

Als we kijken naar wat er allemaal al gebeurt in dorpen in Vlaanderen en de buurlanden, merken we dat strategieën om het aanpassingsvermogen van een dorp te versterken, reeds worden toegepast in de praktijk. Na een inventarisatie van een hondertal projecten uit dorpen in Vlaanderen en omstreken kunnen we de aanpak van dorpsbewoners herleiden tot de volgende 14 strategieën:

1. Burenzorg

Ontelbare voorbeelden van burenzorg proberen antwoorden te formuleren op uitdagingen rond sociale kwetsbaarheid (waaronder ook vereenzaming en vervoersarmoede) en de zorgbehoefte van dorpsbewoners. Om burenzorg te organiseren brengt een organisatie vraag en aanbod samen in een netwerk. Op die manier worden burens aan elkaar gelinkt om elkaar te helpen in het dagelijkse leven (Burenhulp in Oostende, (H)echt Arendonk in Arendonk, Nestor in de Westhoek, Thuisafgehaald in Utrecht, ...) of om sociale contacten te versterken (de Buurtbabbelbank in Arendonk, Kom maar binnen in Geraardsbergen, Sibeliuss aan de voordeur in Tilburg, de Huiskamer in Eijsden-Margraten).

2. Diverse woonvormen

Diverse woonvormen bieden oplossingen voor meerdere uitdagingen: ze spelen in op de woonbehoefte, de zorgbehoefte en de sociale kwetsbaarheid van bewoners maar kunnen ook een antwoord bieden op uitdagingen rond bereikbaarheid en energietransitie. We onderscheiden woonvormen waar de focus ligt op het voorzien van betaalbare woningen in bestaande gebouwen (Boerenspul in Garyp, de Duurzame Wijk in Waregem, allerlei cohousing projecten,...). We vinden ook veel voorbeelden terug

waar zorgwonen wordt geïntegreerd in het dorp (Huis Perrekes in Oosterlo, Het Vierkant in Dilsen-Stokkem, Peka Cv in Dilbeek, Senioren onder de toren in Maldegem, de woonzorgzone in Wervik,...). Wat deze projecten gemeen hebben, is dat ze ruimte delen: het woonzorgcentrum met de kinderopvang, de zorgfaciliteiten die zowel door ouderen als door de andere dorpsbewoners gebruikt worden, de tuin van het woonzorgcentrum die openbaar is en een ontmoetingsplaats voor de dorpsbewoners wordt,...

3. Dorpspunt

Een dorpspunt is een centrale ontmoetingsplek die een antwoord biedt op de dagelijkse behoeften van de dorpsbewoners. De invulling van een dorpspunt verschilt naargelang de context van het dorp. Dorpspunten zijn een soort hubs die een of meerdere functies aanbieden: van kruidenier met postpunt en gemeenteloket tot deelautoplek of dorpscafé. Sommige dorpspunten combineren erg veel facetten van het dorpsleven (Carpe in Beveren-Ijzer, DORV winkels in Duitsland), andere dorpspunten zijn eerder ontmoetingsplekken voor de lokale verenigingen (De Bonte Hannen in Oosterlo, 't Kruispunt in Neerpelt) of voor de dorpsbewoners in het algemeen (Schuttershof in Esbeek).

4. Groen en sociale cohesie

Deze projecten hebben een dubbele doelstelling: de dorpsbewoners willen zowel hun steentje bijdragen aan het groener maken van hun dorp als de sociale cohesie vergroten. Sommige projecten brengen bewoners samen in een tuin (Samentuin De Tuinfluiter in Vorselaar), andere projecten werken met kleinschalige ingrepen op huishoudniveau (Vergroen je voortuin, Operatie Steenbreek, ...). De projecten vormen een antwoord op de uitdagingen rond klimaatverandering en sociale kwetsbaarheid.

5. Identiteit van het dorp

Projecten die de identiteit van een dorp willen versterken, bieden vooral een antwoord op de economische veranderingen waar dorpen voor staan, alsook de uitdagingen omtrent bestuurskracht. In sommige projecten zit bijvoorbeeld een branding component vervat, waarin dorpen voor toerisme gepromoot worden (Charmante dorpen in de Westhoek, Dorpsonthaalpunten in het Heuvelland, Kempische ovenschotels in de Kempen,...). Andere projecten vormen een lokaal uithangbord voor het dorp, voor en door de bewoners (Dorpskalender in Tisselt, Incredible Edible in Todmorden,...).

6. Klimaatadaptatie

Kleinschalige ingrepen zoals bijvoorbeeld waterberging (Roombeek in Enschede, Waterplein in Tiel,...) of meer omvattende projecten (Eco-dorp in Boekel, Klimaatplan voor de Sint Andrieswijk van Antwerpen) bieden elk op hun manier een antwoord op de uitdagingen rond klimaatverandering in dorpen.

7. Lokaal (collectief) vervoer

Projecten rond lokaal collectief vervoer spelen op verschillende manieren in op de uitdagingen rond bereikbaarheid en vervoersarmoede (sociale kwetsbaarheid). De doelgroep van de projecten loopt van dorpsbewoners met een zorgvraag (de Buurtbus in Malle, Zandhoven en Zoersel, de Molmobiel in Mol, ...) tot iedereen (de Link in Roeselare). Naast busjes wordt er ook ingezet op de fiets (Fietsbieb in Mol, FosterFiets in Meerhout, Geel en Laakdal, ...).

8. Lokaal energie opwekken

Projecten rond het lokaal opwekken van hernieuwbare energie spelen in op de uitdagingen in verband met de energietransitie. Burgers nemen het heft zelf in handen (Snoeihout als energiebron in Malempré, Zonnepanelen op de sporthal in Ruinen,...). Uit deze samenwerkingsverbanden komen vaak energiecoöperaties voort. In andere gevallen heeft het bestuur ambitieuze energieplannen en ondersteunen zij de uitvoering (Windmolens in Olen).

9. Lokaal zorgaanspreekpunt

Een lokaal zorgaanspreekpunt coördineert, informeert en verbindt. Mensen met allerlei zorgvragen kunnen dan op één duidelijk en toegankelijk punt terecht, en hoeven niet zelf hun zorg verspreid over allerlei organisaties te zoeken. Op deze manier kan een antwoord geboden worden op de uitdagingen rond zorgbehoefte, woonbehoefte en sociale kwetsbaarheid. Deze lokale aanspreekpunten worden veelal geïnitieerd door het lokaal bestuur en nemen de vorm aan van een "zorgloket", een vaste plek waar burgers terecht kunnen met hun vragen en zorgen (De Stip in Groningen, Buurtzorg in Emelgem, Sociaal Huis in Mechelen, Zorgloket in Zoersel...).

10. Lokale economie ondersteunen

In dorpen wordt het ondersteunen van de lokale ondernemers vaak als essentieel gezien om de veerkracht te vergroten. Het speelt namelijk in op de uitdagingen in verband met het aanbod aan basisvoorzieningen, economische veranderingen en bereikbaarheid. Projecten die de lokale economie ondersteunen ontstaan soms van onderuit, vanuit de handelaars (Totally Locally in Crickhowell, Waddengouddorp in

Oosterend) waar men onder andere een label heeft ontwikkeld om lokale producten in de kijker te zetten. Andere trajecten worden daarentegen gecoördineerd door het bestuur (COOP-DH trajecten van de provincie Antwerpen en de gemeenten).

11. Voorzieningen voor kansengroepen

Voorzieningen voor kansengroepen bieden een antwoord op de uitdagingen rond sociale kwetsbaarheid en financiële armoede. Deze projecten werken vaak rond voeding en basisproducten, ofwel voor een breed publiek, bijvoorbeeld in een buurtrestaurant waar kansengroepen aan een ander tarief kunnen eten (Eetcafé Toreke in Gent) ofwel voor specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld in een sociale kruidenierswinkel (De NetZak in Zoersel) of een sociaal dorpsrestaurant (Soep als bindmiddel in Bree, Neerpelt, Overpelt en Hechtel-Ekse). Andere projecten combineren de functies van sociale kruidenier en/of restaurant met het opzetten van een bredere vrijwilligerswerking (Bierbeek kom uit je kot in Bierbeek). Nog andere projecten bieden niet meteen praktische middelen maar geven mensen uit kansengroepen een stem (Verzet je in Antwerpen).

12. Participeren rond de toekomst van het dorp

Participatietrajecten rond de toekomst van het dorp werken enerzijds rond bestuurskracht en inspraak van de burger, anderzijds zijn dergelijke trajecten vaak ook gericht op een concrete uitdagingen in verband met sociale kwetsbaarheid, woonbehoefte, ... We vinden bij de best practices twee type trajecten terug: projectmatige trajecten die vaak gaan voor het realiseren van een quick-win en trajecten die structureel en op lange termijn werken. Voorbeelden van de projectmatige trajecten zijn brainstorms, workshops of andere eenmalige activiteiten (The Next Mobility Hack in Brabant, NL,

Stadsmakers in Antwerpen, Dorpen in 't kwadraat in Tongeren) of participatietrajecten bij het realiseren van een ruimtelijk project (Participatieproces Park Spoor Noord in Antwerpen, Meerle, ons dorp in Hoogstraten, Kerk als dorpsknooppunt in Sint-Jozef (Rijkevorsel) en Braken (Wuustwezel)) of het sensibiliseren rond ruimtelijke thema's (GeWOONtebrekers in Beerse, Malle, Nijlen, Wijnegem, Westerlo). Dorpsraden en andere samenwerkingstrajecten van bijvoorbeeld burgers en lokaal bestuur of middenveldorganisaties kunnen zorgen voor het structureel maken van deze participatie-aanpak (Dorpsraad in Merelbeke, WijWesterhoven in Westerhoven, Schilderswijk in Den Haag, Bilzen en Kortessem).

13. Mobiele dienstverlening

Mobiele dienstverlening kan een antwoord bieden op de uitdagingen rond bereikbaarheid en het aanbod van basisvoorzieningen maar ook op sociale kwetsbaarheid, financiële armoede en zorgbehoefte. Afhankelijk van het concept is de mobiele buurtwinkel meer toegespitst op gemeentelijke dienstverlening (Bibbus in Mechelen), op zorg (Bpost op afspraak in Turnhout), op boodschappen (Slaatje Praatje in Berlare, Buggenhout, Laarne, Waasmunster en Wichelen) of een combinatie van verschillende functies (Buurtkar in Bornem).

14. Het dorp als een aantrekkelijke plek, ook voor jongeren

Door een dorp aantrekkelijk te maken voor jongeren stimuleer je de vergroening van een dorp. Enkele projecten die dit mede mogelijk maken spelen in op het stimuleren van jongeren om hun talenten lokaal in te zetten en verandering te weeg te brengen (Peelpioniers in Someren-Asten, NL, Kindervoedselbank in Bakel, NL).

Leeswijzer

De projectfiches geven meer informatie over gerealiseerde projecten die inspelen op veerkracht in dorpen. Hieronder vind je een voorbeeld van een fiche met duiding bij de verschillende onderdelen.

PROJECTNUMMER | Dankzij het projectnummer vind je het project terug op de kaart op pagina 25-26 en de mozaïeken op de volgende pagina's. Vlaamse projecten worden aangeduid met een nummer, projecten die zich buiten Vlaanderen bevinden met een letter.

FEITEN | Wie meer concrete informatie wil, kan deze ook hier vinden met een duidelijke verwijzing naar de website of een contactpersoon. Deze feiten geven je een beter beeld over de locatie, kostprijs, complexiteit, periode, ... van het project.

01	AANBOD BASISVOORZIENINGEN	BEREIKBAARHEID	BESTUURSKRACHT	ECONOMISCHE VERANDERINGEN	ENERGIETRANSITIE	FINANCIËLE ARMOEDE
----	---------------------------	----------------	----------------	---------------------------	------------------	--------------------

LOCATIE	22 dorpen in de Westhoek, West-Vlaanderen
INITIATIEFNEMERS	RESOC Westhoek
PARTNER(S)	Westoer Netwerk "Villages Patrimoines" (Frankrijk)
COMPLEXITEIT	Gemiddeld
FINANCIERING	Deel van het Interreg project "Westhoek zonder grenzen" met totaalbudget €4.6 miljoen
PERIODE	Start: 2013
MEER INFORMATIE	www.toerismewesthoek.be/nl/charmante-dorpen

UITDAGINGEN | In de balk bovenaan de fiche worden de uitdagingen waar dorpen voor staan opgesomd. De uitdagingen die wordt aangepakt door het project, wordt geaccentueerd met een donkere kleur. Meer informatie over de uitdagingen vind je op pagina 12 - 15.

KLIMAATS-
VERANDERING

SOCIALE
KWETSBAARHEID

VEREENZAMING

VERGroening

WOONBEHOEFTE

ZORGBEHOEFTE

VERVOERSARMOEDE

CHARMANTE DORPEN | WESTHOEK

STRATEGIE | IDENTITEIT

Toerisme promoten om de veerkracht te verhogen:
Met behulp van het netwerk "Charmante Dorpen" worden vijftien dorpen in de Westhoek die bijzonder zijn omwille van architectuur, patrimonium, ligging, couleur locale, ... in de kijker gezet.

Het netwerk kadert in het grensoverschrijdende project "Westhoek zonder grenzen" en sluit aan bij het Franse netwerk "Villages Patrimoines". De aanwezigheid van de Frans-Belgische grens is een van de dynamieken die de veerkracht van de Westhoekdorpen mee bepaalt. Met een grensoverschrijdende brochure worden dorpen aan beide kanten van de grens toeristisch gepromoot. Bijzondere aandacht gaat binnen dit project naar het behouden van de authenticiteit van de dorpskernen. "Westhoekgreeters" die in het dorp wonen leiden je er rond en laten je de minder bekende maar zeker even aantrekkelijke plekjes van het dorp zien. De dorpen zijn onderling verbonden met vele fiets- en wandelroutes.

STRATEGIEËN | Hier vind je terug van welke strategieën er gebruik wordt gemaakt door de initiatiefnemers en dorpsbewoners. Alle strategieën worden uitgebreid uitgelegd op pagina 16 - 21.

PROJECTOMSCHRIJVING | Deze korte beschrijving vertelt iets meer over het project en geeft je inzicht in waarom dit project ook voor andere dorpen interessant kan zijn.

Projecten

01

08

15

02

09

16

03

10

17

04

11

18

05

12

19

06

13

20

07

14

21

22

N6

U1

D1

N7

W1

N1

N8

N2

N9

N3

N10

N4

N11

N5

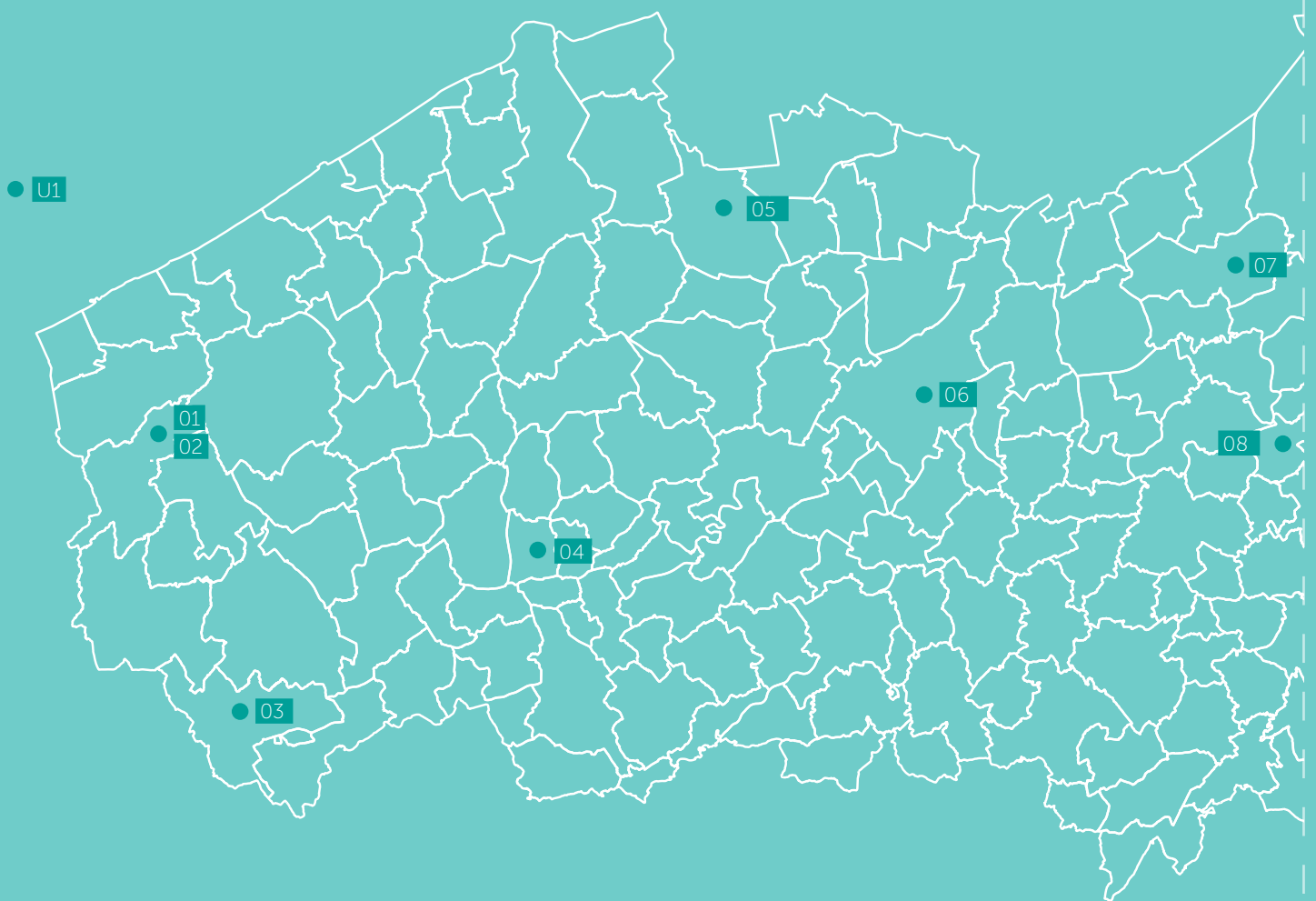

N12

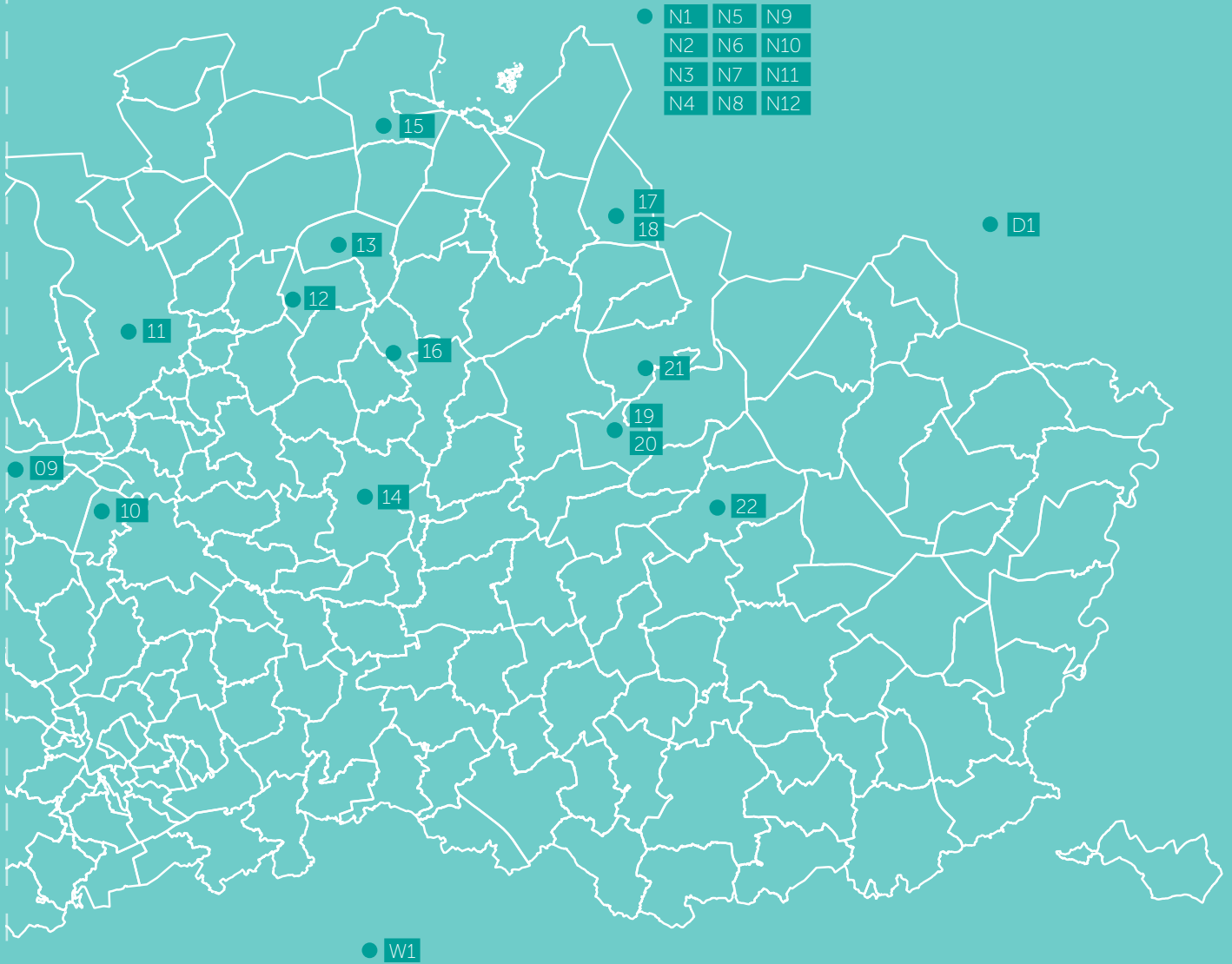
- 01 Charmante Dorpen
- 02 Dorpscafé Carpe
- 03 Dorpsonthaalpunten
- 04 Buurtzorg
- 05 Senioren Onder De Toren
- 06 Bruggen Naar Rabot
- 07 Dorpsraad
- 08 Slaatje Praatje
- 09 Buurtkar
- 10 Tisselt Vaart Wel
- 11 Klimaatrobuust Sint-Andries
- 12 De Netzak
- 13 Buurtbus
- 14 Detailhandelscoaching
- 15 Meerle, Ons Dorp
- 16 Samentuin De Tuinfluitier
- 17 (H)echt Arendonk
- 18 Buurtbabbelbank
- 19 De Bonten Hannen
- 20 Fosterfiets
- 21 Molmobiel
- 22 Buurtbar
- D1 DORV Zentrum
- N1 Boerenspul
- N2 De Huiskamer
- N3 De Stip/Wij Groningen
- N4 Dorpscafé Schuttershof
- N5 Kindervoedselbank
- N6 Operatie Steenbreek
- N7 Peelpioniers
- N8 Sporthal Ruinen
- N9 The Next Mobility Hack
- N10 Thuisafgehaald
- N11 Waddengoud
- N12 Waterplein
- U1 Totally Locally
- W1 Snoeihout Als Energiebron

Situering

Vlaanderen

● N1	N5	N9
N2	N6	N10
N3	N7	N11
N4	N8	N12

- 01 Charmante Dorpen
- 02 Dorpscafé Carpe
- 03 Dorpsonthalpunten
- 04 Buurtzorg
- 05 Senioren Onder De Toren
- 06 Bruggen Naar Rabot
- 07 Dorpsraad
- 08 Slaatje Praatje
- 09 Buurtkar
- 10 Tisselt Vaart Wel
- 11 Klimaatrobuust Sint-Andries
- 12 De Netzak
- 13 Buurtbus

- 14 Detailhandelscoaching
- 15 Meerle, Ons Dorp
- 16 Samentuin De Tuinfluiter
- 17 (H)echt Arendonk
- 18 Buurtbabbelbank
- 19 De Bonten Hannen
- 20 Fosterfiets
- 21 Molmobiel
- 22 Buurtbar
- D1 DORV Zentrum
- N1 Boerenspul
- N2 De Huiskamer
- N3 De Stip/Wij Groningen

- N4 Dorpscafé Schuttershof
- N5 Kindervoedselbank
- N6 Operatie Steenbreek
- N7 Peelpioniers
- N8 Sporthal Ruinen
- N9 The Next Mobility Hack
- N10 Thuisafgehaald
- N11 Waddengoud
- N12 Waterplein
- U1 Totally Locally
- W1 Snoeihout Als Energiebron

Complexiteit

QUICK WIN

10

18

21

N2

N5

N6

N7

N9

N10

GEMIDDELD

01

03

06

07

08

11

12

14

15

GEMIDDELD

16

N12

17

20

22

D1

N1

N3

N4

N11

COMPLEX

02

04

05

09

13

19

N8

U1

W1

Kostprijs

€1.000 - €5.000

€5.000 - €20.000

€20.000 - €50.000

€50.000 - €100.000

18

12

17

N11

11

09

21

€ 100.000 - € 250.000

€ 250.000 - € 500.000

€ 500.000 - € 750.000

€ 750.000 - € 1.000.000

02

N5

N12

19

W1

03

Start projecten

1976

07

2003

16

D1

2004

2008

10

2009

2010

N3

2005

06

2006

16

2007

N4

N5

N12

2011

19

N2

2012

04

U1

2013

01

08

15

17

W1

2014

05

14

N11

2015

22

N1

N6

2016

09

12

13

18

N9

N10

2017

02

N7

03

N8

11

20

21

LOCATIE 22 dorpen in de Westhoek, West-Vlaanderen

INITIATIEFNEMERS RESOC Westhoek

PARTNER(S) Westtoer
Netwerk "Villages Patrimoines" (Frankrijk)

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING Deel van het Interreg project "Westhoek zonder grenzen" met totaalbudget €4.6 miljoen

PERIODE Start: 2013

MEER INFORMATIE www.toerismewesthoek.be/nl/charmante-dorpen

CHARMANTE DORPEN | WESTHOEK

STRATEGIE | IDENTITEIT

Toerisme promoten om de veerkracht te verhogen: Met behulp van het netwerk "Charmante Dorpen" worden vijftien dorpen in de Westhoek die bijzonder zijn omwille van architectuur, patrimonium, ligging, couleur locale, ... in de kijker gezet.

Het netwerk kadert in het grensoverschrijdende project "Westhoek zonder grenzen" en sluit aan bij het Franse netwerk "Villages Patrimoines". De aanwezigheid van de Frans-Belgische grens is een van de dynamieken die de veerkracht van de Westhoekdorpen mee bepaalt. Met een grensoverschrijdende brochure worden dorpen aan beide kanten van de grens toeristisch gepromoot. Bijzondere aandacht gaat binnen dit project naar het behouden van de authenticiteit van de dorpskernen. "Westhoekgreeters" die in het dorp wonen leiden je er rond en laten je de minder bekende maar zeker even aantrekkelijke plekjes van het dorp zien. De dorpen zijn onderling verbonden met vele fiets- en wandelroutes.

LOCATIE Beveren-Ijzer, gemeente Alveringem, West-Vlaanderen

INITIATIEFNEMERS De Lovie vzw

PARTNER(S) De Lovie vzw, Yellow Window, Woonzorgboerderij Carpe Diem, OCMW Alveringem, Dorpsdienst Nestor, Vicinia VZW

COMPLEXITEIT Complex

FINANCIERING EU-subsidie: € 43.955
Publieke financiering: € 43.955
Private financiering: € 47.336

PERIODE Start: 2017

MEER INFORMATIE www.ruraalnetwerk.be/projecten/dorpspunt-carpe-beveren-ad-ijzer

DORPSPUNT CARPE | BEVEREN-IJZER

STRATEGIEËN | DORPSPUNT | LOKALE ECONOMIE ONDERSTEUNEN

In het dorpspunt Carpe worden drie componenten die essentieel zijn voor het dorpsleven verenigd. Het dorpspunt is mobiliteitshub met een sociale en dienstverleningsfunctie. Carpe wordt uitgbaat door onder andere De Lovie vzw, een organisatie die mensen met een beperking ondersteunt.

De onderzoekers van het 'Service Design Traject Vervoersarmoede in de Westhoek' stelden vast dat bewoners in deze landelijke regio zich constant moeten verplaatsen om aan hun basisbehoeften te kunnen voldoen. De sociale en economische dienstverlening is weggetrokken uit de dorpen en bevindt zich in de meer stedelijke gebieden van de Westhoek. Dorpsbewoners zonder auto moeten gebruik maken van het openbaar vervoer of vrijwilligersvervoer, wat beperkingen met zich meebrengt. Dankzij het aanbod aan (verse) basisproducten zoals brood, groenten, fruit, ... in het dorpspunt wordt de noodzaak om zich te verplaatsen verminderd. In het dorpspunt kan je ook je fiets

laten herstellen en zijn er vervangfietsen zodat je niet hoeft te wachten. Producten van lokale boeren worden rechtstreeks aangeboden in het dorpspunt. Een duurzame manier van aankopen en consumeren wordt hierdoor bevorderd. Verder is het model van het dorpspunt zo uitgebouwd dat het economisch duurzaam is. Door de samenwerking tussen verschillende soorten activiteiten/dienstverlening wordt een soort van kruisbestuiving gecreëerd. Indien de dorpsbewoners zich toch moeten verplaatsen, wordt er gezocht naar andere (collectieve) vervoersmodi. Door middel van een betere integratie op sociaaleconomisch vlak verhoogt men de buurtvervlochtening en wederkerigheid.

LOCATIE Heuveland, West-Vlaanderen

INITIATIEFNEMERS Jeugd- en cultuurdienst Heuveland

PARTNER(S) Gemeentebestuur Heuveland, Speelpleincomités, Koning Boudewijnstichting, lokale bedrijven, Toerisme Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen, Europa

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING Programma voor plattelandsontwikkeling: € 460.000

PERIODE Start: 2003

MEER INFORMATIE Stefaan Decrock (Jeugd- en cultuurdienst Heuveland)

DORPSONTHAALPUNT | HEUVELLAND

STRATEGIE | IDENTITEIT

Het dorpsonthaalpunt is een centrale plaats in de gemeente waar mensen terecht kunnen voor toeristische informatie. Het bestaat uit een onbemande toeristische stand waar bezoekers landschappelijke en historische informatie vinden over de gemeente en de streek met eventuele doorverwijzingen naar bezoekerscentra. Een toeristisch-recreatief ingerichte rust- en ontmoetingsplaats in open lucht.

Het dorpsonthaalpunt vertaalt zich meestal in een bord met informatie in de vorm van foto's en tekeningen. Het heeft niet enkel het doel om toeristische informatie te verschaffen maar ook om het contact tussen de dorpsbewoners te bevorderen. Het punt bevindt zich dan meestal ook dichtbij een speeltuin, een picknickplaats of andere plek van ontmoeting. Het dient vaak ook als punt van samenkomst bij georganiseerde wandelingen, uitstappen, ... Het project is gestart in 2003 in het Heuvelland, meer bepaald in Westouter. De Provincie West-Vlaanderen heeft deze aanpak vertaald naar

de hele provincie. Er zijn ondertussen heel wat andere dorpsonthaalpunten bijgekomen in onder andere Lampernisse (Diksmuide), Loker, Wijtschate (Heuvelland), ... Het project wordt niet enkel gesteund vanuit de Provincie West-Vlaanderen, maar ook door het Leader programma van de Europese Unie.

LOCATIE Emelgem (Izegem), Provincie West-Vlaanderen

INITIATIEFNEMERS OCMW Izegem

PARTNER(S) Huisvestingsdienst Regio Izegem, Uniek vzw – 't Venster, CAW Midden West-Vlaanderen, Vzw Samenspel, Stad Izegem, Dienstencentrum De Leest, Provincie West-Vlaanderen

COMPLEXITEIT Complex

FINANCIERING /

PERIODE Start: 2012
Einde: 2014

MEER INFORMATIE www.ocmw.izegem.be

BUURTZORG | EMELGEM (IZEGEM)

STRATEGIE | LOKAAL AANSPEEKPUNT ZORGINSTANTIES

In het dorp Emelgem heeft het OCMW een buurtzorgmedewerker aangesteld. Deze buurtzorgmedewerker staat in rechtstreeks contact met de inwoners van het dorp. De buurtzorgmedewerker is een rechtstreeks aanspreekpunt en een vertrouwenspersoon voor de buurt.

In het voormalige gemeentehuis van Emelgem, een deelgemeente van Izegem, huist voortaan terug een loket, namelijk een antennepunt voor het sociaal huis. Via dit laagdrempelige onthaalpunt kunnen inwoners in contact komen met de buurtzorgmedewerker. Buurtzorg Emelgem wil hiermee buurtzorg op maat van Emelgem opbouwen voor de kwetsbare doelgroepen (onder meer personen met een handicap, kwetsbare/kansarme gezinnen, mensen met een psychische kwetsbaarheid, zorgbehoevende bewoners, eenzame inwoners, ...). De buurtzorgmedewerker voert huisbezoeken uit en geeft advies en de nodige ondersteuning voor de inwoners. Hij of zij vormt de schakel tussen de inwoners en de diensten en probeert de samenwerking te stimuleren.

Een netwerk van vrijwilligers wordt opgezet zodat burens elkaar gaan ondersteunen: de buurtzorgmedewerker besteedt de nodige aandacht aan kleine contacten tussen burens zodat er een dorpsnetwerk ontstaat. Buurtzorg Emelgem gaat niet enkel over het toeverlenen van zorg aan inwoners en het opbouwen van een dorpsnetwerk, het gaat ook over de ruimtelijke kwaliteit van het wonen en leven in het dorp. De buurtzorgmedewerker gaat namelijk ook op stap in Emelgem om de kwaliteit van de woningen te bekijken. In een later stadium worden specialisten uitgenodigd om woningen te screenen en advies te geven voor verbeteringen. Niet enkel de woningen worden gescreend: de gemeente zelf, met de openbare ruimte, worden ook bekeken in een grote denkoefening.

LOCATIE Maldegem, Provincie Oost-Vlaanderen

INITIATIEFNEMERS OCMW Maldegem

PARTNER(S) Gemeente Maldegem

COMPLEXITEIT Complex

FINANCIERING /

PERIODE Start: 2014

MEER INFORMATIE www.zorgbedrijfmeetjesland.be/senioren-onder-de-toren

SENIOREN ONDER DE TOREN | MALDEGEM

STRATEGIE | ALTERNATIEVE EN BETAALBARE WOONVORMEN

De woonzorgcampus in het centrum van Maldegem breidde zijn capaciteit uit naar Kleit en Adegem. In deze dorpen werden twee oude pastorijen omgevormd tot hedendaagse woningen voor senioren. Op deze manier kunnen kwetsbare senioren langer in hun oude woonomgeving blijven.

Zorgbedrijf Meetjesland zorgt ervoor dat senioren die licht zorgbehoevend zijn maar wel nog zelfstandig kunnen wonen, in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven. Twee oude pastorijen werden omgevormd tot residenties met zeven seniorenflats in Kleit en twaalf seniorenflats in Adegem. Beide residenties hebben een gastenkamers en enkele gemeenschappelijke ruimten. Alle flats zijn uitgerust met een leefruimte, kitchenette, aangepaste badkamer en slaapkamer. In de pastorijen bevinden zich de gemeenschappelijke ruimtes die uitkijken op de tuin of binnentuin. In deze ruimtes en de tuin kunnen de bewoners samenkomen om te eten, te praten, te kaarten, activiteiten te organiseren, ... Een woonassistent zorgt voor de algemene coördinatie, advies en begeleiding. In de

residenties is het gemeenschapsgevoel erg belangrijk. De senioren leven in groep en kopen elk een vast zorgpakket dat geleverd wordt door de thuiszorgdiensten van het zorgbedrijf. Gecombineerd met de zorgrodes vanuit het woonzorgcentrum, kan overdag permanentie gegarandeerd worden. De thuiszorgdiensten bieden ondersteuning voor de dagelijkse behoeften van de bewoners. Ze voorzien hen van boodschappen, koken, voeren huishoudelijke taken uit enz. 's Nachts of wanneer de zorgverstreker er niet is, kunnen de bewoners via een alarmsysteem hulp invoeren wanneer nodig. De pastorijen zijn een voorbeeld van efficiënte inzet van thuiszorg.

LOCATIE Rabotwijk, Gent, Oost-Vlaanderen

INITIATIEFNEMERS Stad Gent

PARTNER(S) Sogent, Wonen Gent, Samenlevingsopbouw

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING Stad Gent, provincie Oost-Vlaanderen, Vlaams Gewest, Federaal Grootstedenbeleid en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

PERIODE Start: 2005

MEER INFORMATIE www.stad.gent/bruggen-naar-rabot

BRUGGEN NAAR RABOT | GENT

STRATEGIEËN | GROEN EN SOCIALE COHESIE | IDENTITEIT | PARTICIPATIE | VOORZIENINGEN VOOR KANSENGROEPEN

Bruggen naar Rabot kadert in de stadsvernieuwing van de negentiende eeuwse wijk Rabot-Blaisantvest in Gent. Door allerlei buurtbeheerprojecten waar bewoners de handen uit de mouwen steken, wordt er gewerkt aan tijdelijke invulling en een lange termijnstraject van leefbaarheid van de wijk.

De opening van De Site, de tijdelijke invulling in afwachting van de nieuwe Tondelierswijk, werkte als een katalysator voor de wijk. Op de Site worden groenten gekweekt, kunnen kinderen spelen, is er plaats om te barbecueën met je burens, ... De Site maakte een dynamiek los bij de bewoners waardoor ze zelf intiatief begonnen te nemen en het gevoel van mede-eigenaarschap bij de bewoners groeide. De Torekes, de munt van de wijk, geven de bewoners een beloning voor hun inspanningen en zorgen voor een stimulans om mee bij te dragen aan de wijk. De dynamiek van De Site is overgewaaid naar andere plekken in de wijk. Zo zijn er

verschillende buurttuinen en parkjes die door bewoners, de kinderen van de lagere school, ... onderhouden en gedeeld worden. Er is een buurtcafé en een sociale kruidenier met eetcafé, waar iedereen aan een solidariteitstarief en kansengroepen aan sterk verminderde tarieven onder andere lokaal gekweekte groenten kunnen kopen. Het tijdelijke experiment van De Site is uitgegroeid tot een heus netwerk van buurtbeheerprojecten die elk op hun eigen manier bijdragen aan de veerkracht van de wijk.

LOCATIE Sinaai, stad Sint-Niklaas, Provincie Oost-Vlaanderen

INITIATIEFNEMERS Dorpsbewoners

PARTNER(S) Lokale verenigingen, stadsbestuur Sint-Niklaas

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING /

PERIODE Start: 1976

MEER INFORMATIE Etienne Meul (voorzitter) en Stephaan Schelfaut (secretaris),
www.sinaaileeft.be

DORPSRAAD | SINAAI

STRATEGIE | PARTICIPATIE

De dorpsraad van Sinaai is sinds 1976 betrokken bij het reilen en zeilen van het dorp. De dorpsraad ontstond om de inspraak van de dorpsbewoners bij de fusie van Sinaai en Sint-Niklaas te waarborgen maar over de decennia heen is de dorpsraad uitgegroeid tot veel meer dan dat.

De dorpsraad staat buiten elke partijpolitieke werking en steunt op twee pijlers: het faciliteren van inspraak in het beleid van het stadsbestuur van Sint-Niklaas en het initiëren en ondersteunen van dorpsgebonden activiteiten. De werking bestaat uit twee onderdelen: de dorpsraad en de werkgroepen. De dorpsraad komt tweemaandelijks bijeen in het dorpshuis voor een open volksvergadering. De werkgroepen werken, permanent of tijdelijk, rond bepaalde thema's zoals bijvoorbeeld de kerstmarkt en 11.11.11. Na vele jaren is er met het stadsbestuur een formele samenwerkingsconvenant vastgelegd die rechten, plichten en verwachtingspatronen vastleggen.

De dorpsraad is gevestigd in het voormalige postkantoor dat met steun van het bestuur is omgebouwd tot een ontmoetings- en vergaderruimte. Het dorpshuis doet ook dienst als deelgemeentehuis, waar dorpsbewoners terecht kunnen voor gemeentelijke dienstverlening. De dorpsraad geeft een driemaandelijks huis-aan-huis bedeelde infobrochure "Info Sinaai" uit. Deze wordt gratis verspreid in alle 2.850 brievenbussen van het dorp. Naast verslaggeving van de dorpsraadwerking kunnen de verenigingen hun eigen inbreng doen qua aankondiging van activiteiten en verslaggeving ervan.

LOCATIE Berlare, Buggenhout, Laarne, Waasmunster en Wichelen; Provincie Oost-Vlaanderen

INITIATIEFNEMERS OCMW's van Laarne, Wichelen, Berlare, Waasmunster en Buggenhout

PARTNER(S) Vlaamse Overheid, Provincie Oost-Vlaanderen

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING OCMW's van Laarne, Wichelen, Berlare, Waasmunster en Buggenhout

Af en toe financiële ondersteuning door projectsubsidies

PERIODE Start: 2013

MEER INFORMATIE www.slaatjepraatje.be

SLAATJE PRAATJE | OOST-VLAANDEREN

STRATEGIEËN | MOBILE DIENSTVERLENING | VOORZIENINGEN VOOR KANSENGROEPEN

Slaatje Praatje is een bovenlokale samenwerking tussen vijf kleinere OCMW's waarbij elke twee weken een mobiele sociale kruidenier door de dorpen rijdt om dorpsbewoners in financiële armoede te helpen.

De OCMW's van de gemeenten Berlare, Buggenhout, Laarne, Waasmunsten en Wichelen, die geografisch niet aan elkaar grenzen en die voorheen nog nooit hadden samengewerkt, sloegen in 2013 de handen in elkaar voor een nieuw sociaal project: Slaatje Praatje, een mobiele sociale kruidenier met kwaliteitsvolle voeding en verzorgingsproducten biedt dorpsbewoners met financiële problemen een groot aanbod basisproducten, gratis of een lage prijs.

Met Slaatje Praatje zorgen de OCMW's niet enkel voor materiële hulpverlening maar ook voor ontmoeting, het verstrekken van informatie, het aanbieden van ondersteunende activiteiten alsook sociale tewerkstelling, met als doel de veerkracht van mensen in armoede te vergroten. Mensen in armoede die als logistiek medewerker voor Slaatje Praatje werken, worden via het

statuut van leerwerknemer mee in het reguliere economische circuit geïntegreerd. Daarnaast zorgen een veertigtal doelgroepvrijwilligers, mensen die zelf in armoede leven, er mee voor dat de tweewekelijkse passage van Slaatje Praatje vlot verloopt. De mobiele sociale kruidenier wil op verschillende levensdomeinen mensen in armoede bijstaan: op vlak van gezonde voeding, door het stimuleren inclusie en sociaal contact alsook door het bevorderen van de koopkracht en budgetvaardigheid. De tweewekelijkse passage van Slaatje Praatje is de gelegenheid bij uitstek voor de ontmoeting tussen de bewoners en maatschappelijk werkers. Het gaat niet enkel om het aankopen van levensmiddelen: praten over gezonde voeding, het uitwisselen van recepten enzovoort is voor de klanten van de sociale kruidenier even belangrijk.

LOCATIE Bornem, Antwerpen

INITIATIEFNEMERS Sociaal Huis Bornem

PARTNER(S) provincie Antwerpen, Ecoso vzw, Pegode vzw

COMPLEXITEIT Complex

FINANCIERING Provincie Antwerpen: € 25.000
Sociaal Huis Bornem: € 50.000 per jaar
Eenmalige financiering via stichting
Opbrengsten uit de verkoop van producten

PERIODE Start: 2016

MEER INFORMATIE www.buurtkar.be

BUURTKAR | BORNEM

STRATEGIE | MOBIELE DIENSTVERLENING

De Buurtkar, een initiatief van het Sociaal Huis in Bornem, voorziet de minder mobiele burgers van een basisaanbod aan diensten en (verse) producten aan huis. De mobiele buurtwinkel rijdt van maandag tot vrijdag volgens een vaste route door de dorpen van de gemeente Bornem.

De Buurtkar brengt een veelzijdig aanbod aan huis. De kar levert verse producten, stimuleert ontmoeting tussen buurtbewoners, versterkt activiteiten in de buurt, vergroot de zelfredzaamheid van ouderen en minder mobiele, promoot samenwerking tussen lokale handelaars, signaleert en pakt problemen in verband met zorg en welzijn aan, zorgt voor het invullen en ophalen van bepaalde administratieve documenten, ... De Buurtkar is een service voor minder mobiele mensen maar ook voor drukbezette tweeverdieners. Per dag bereikt de Buurtkar ongeveer 45 klanten. Door middel van een deurhanger weet de Buurtkar welke inwoners willen genieten van deze service. Het concept zorgt niet enkel voor

de mensen thuis, de voorbereiding van de kar levert ook sociale tewerkstelling op voor de gemeente. Voor de Buurtkar werken namelijk twee personen in een activeringstraject. De sociale tewerkstelling wordt voorzien door het Sociaal Huis, eerst was dat in samenwerking met Ecoso vzw, later met Pegode vzw. Verder worden lokale handelaars mee betrokken in de werking van de Buurtkar. Enerzijds zijn ze via Unizo en verenigde handelaars vertegenwoordigd in de stuurgroep, waar ook de eindgebruikers vertegenwoordigd zijn. Daarnaast worden lokale producten mee opgenomen in het productenassortiment en zijn er, waar mogelijk, samenwerkingen met lokale handelaars die hun verkoopswaaren via de Buurtkar aanbieden.

LOCATIE Tisselt, Gemeente Willebroek, Provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS Dorpsraad Tisselt Vaart Wel

PARTNER(S) Lokale verenigingen

COMPLEXITEIT Quick win

FINANCIERING Geen

PERIODE Start: 2008

MEER INFORMATIE Myriam Van Epperzeel en Tor Van Ranst (Tisselt Vaart Wel), www.tisselt.be

TISELT VAART WEL | TISELT

STRATEGIEËN | PARTICIPATIE | IDENTITEIT

In Tisselt worden de activiteiten van de lokale verenigingen in de activiteitenkalender van Tisselt Vaart Wel, de dorpsraad, opgenomen.

De dorpsraad probeert het overlappen van activiteiten te voorkomen en alle verenigingen even veel kansen te geven om de dorpsbewoners te bereiken. De kalender is online te raadplegen op de website van de dorpsraad en wordt ook drie keer per jaar in de brievenbus gestoken bij alle dorpsbewoners, samen met de dorpskrant. De kalender biedt een overzicht van alle activiteiten, vermeldt door welke vereniging ze georganiseerd worden en of ze enkel toegankelijk is voor leden of voor alle dorpsbewoners.

De dorpsraad Tisselt Vaart Wel is opgericht in 2008 en is gegroeid vanuit de behoefte om de eigenheid van het dorp te bewaren

na de fusie van de gemeente Tisselt met de gemeente Willebroek. De dorpsraad zorgt voor het organiseren van activiteiten met een lokaal karakter, voor het stimuleren van samenwerking tussen de lokale verenigingen, het ondersteunen van bestaande activiteiten en het bewaren van het specifieke dorpskarakter. De activiteitenkalender is een manier om deze doelen te ondersteunen. De website van de dorpsraad bevat naast de activiteitenkalender ook informatie over de geschiedenis van het dorp en linkt naar onder andere het lokale radiostation Sint-Jan.

LOCATIE Sint-Andries wijk, stad Antwerpen, provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS Stadslab 2050

PARTNER(S) Stad Antwerpen (verschillende stadsdiensten), District Antwerpen, Urbact-Resilient Europe, lokale bewoners en organisaties, KULeuven

COMPLEXITEIT Gemiddeld

DFINANCIERING Middelen van stad Antwerpen (in kader van klimaatdoelstelling): € 23.000 en bijdrage vanuit Europa (UrbAct – Resilient Europe)

PERIODE Start: 2017

MEER INFORMATIE Reinhilde Schmit (Stad Antwerpen), www.stadslab2050.be/klimaatadaptatie

KLIMAATROBUUST SINT-ANDRIES | ANTWERPEN

STRATEGIEËN | GROEN EN SOCIALE COHESIE | KLIMAATADAPTATIE | PARTICIPATIE

In de Sint-Andrieswijk in Antwerpen gaan burgers, bedrijven en verenigingen samen met Stadslab2050, het stedelijk labo voor duurzaamheid, aan de slag om de wijk klimaatrobuust te maken.

Aan de hand van verschillende participatiemomenten begeleidde Stadslab2050 burgers en ondernemers in het opzetten van acties op maat van de wijk. Op het startmoment namen de deelnemers de wijk grondig onder de loep om de knelpunten en opportuniteiten in kaart te brengen. Ze dachten ook na over de meest relevante uitdagingen voor de wijk en deze werden afgetoetst met experts. Vanuit de input stelde Stadslab2050 een kanskaart samen waar concrete acties en werkgroepen aan gekoppeld werden. De werkgroepen stippelen dan verder een traject uit om samen met de buurt acties te verwezenlijken. Stadslab2050 en de stad Antwerpen bieden ook financiële ondersteuning. De acties focussen vooral op het creëren van een groenere wijk, om beter om te kunnen

gaan met zowel hittestress als wateroverlast. Tegelijkertijd biedt een groenere wijk ook meer plekken voor ontmoeting tussen buurtbewoners en bezoekers. Voorbeelden van ingrepen zijn het bouwen van regenwatertonnen vermomd als bloembakken, het aanleggen van groene daken, het plannen van een groene ader door de wijk, ... Niet alle door de burgers voorgestelde acties kunnen op korte termijn gerealiseerd worden, maar belangrijk is dat alle ideeën besproken kunnen worden. Naast het nadenken over permanente ingrepen die de wijk op lange termijn klimaatrobuust zullen maken, denken de burgers ook na over tijdelijke ingrepen die door middel van "doe-dagen" gerealiseerd worden.

LOCATIE Zoersel, Provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS OCMW Zoersel

PARTNER(S) Gemeente Zoersel, psychiatrisch centrum, Monnikenheide, de Landelijke Gilden, de Kringwinkel en Kina

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING OCMW Zoersel: LEADER: € 19.175

Provincie Antwerpen:
CERA projectsubsidie: €2.500

PERIODE Start: 2016

MEER INFORMATIE www.zoersel.be

DE NETZAK | ZOERSEL

STRATEGIE | VOORZIENINGEN VOOR KANSENGROEPEN

De NetZak is een buurtwinkel voor mensen in armoede.

Sociale kruidenier de NetZak biedt in de eerste plaats materiële ondersteuning aan mensen met een inkomen onder de Europese armoedegrens., verhoogd met 200 euro per gezin. De NetZak werkt zoals een buurtwinkel en heeft een aanbod van voornamelijk gezonde voeding, huishoud- en lichaamsverzorgingsproducten. Het aanbod is beperkt maar wordt wel aan sterk verminderde prijzen aangeboden. Naast de materiële ondersteuning die de NetZak biedt, is de winkel ook een belangrijke plek voor ontmoeting, waar mensen bij een kop koffie hun verhaal kunnen doen en hun isolement kunnen doorbreken. Verder wordt de winkel bemand door onder andere bewoners van het psychiatrisch centrum en van Monnikenheide, een centrum voor personen met een verstandelijke handicap. Vanuit deze zorginstellingen kwam er namelijk de vraag naar een zinvolle dagbesteding. De gemeente en het OCMW werken voor dit project samen met heel wat partners, zoals onder andere de Landelijke Gilde die lokale

groenten- en fruittelers betrekken en de Kringwinkel die voor de inrichting van de winkel zorgt. De NetZak is elke donderdag open en wordt beheerd door vrijwilligers. Die vrijwilligers vormen een fijn en bont gezelschap van brugen al wat langer gepensioneerden, mensen die nog deeltijds werken, huisvrouwen en -mannen, creatievelingen en harde werkers van het Psychiatrisch Centrum en Monnikenheide. De NetZak ligt in het administratief centrum van de gemeente en de klanten bereiken de winkel gewoon via de hoofdingang. In hetzelfde gebouw zit ook de sociale dienst, zodat voor klanten van de NetZak de stap om om hulp te vragen minder klein wordt. Er komen wekelijks zo'n dertigtal klanten langs in de NetZak. Mensen die op donderdag niet kunnen komen omdat ze bijvoorbeeld moeten werken, kunnen hun bestelling doorgeven en kunnen die later ophalen.

LOCATIE Malle, Zandhoven en Zoersel, provincie Antwerpen, België

INITIATIEFNEMERS OCMW's Malle, Zandhoven en Zoersel

PARTNER(S) KINA P.V. en Handicar vzw

COMPLEXITEIT Complex

FINANCIERING OCMW's Malle, Zandhoven en Zoersel: voorzien in eigen financiering
Provinciale impulssubsidie "innovatieve projecten aangepast vervoer": maximum 75% van de totale projectkost
Gebruikers: een jaarlijks lidgeld en een vast bedrag per kilometer

PERIODE 2016 tot 2019

MEER INFORMATIE Janne Verstrepen (OCMW Zoersel) - janne.verstrepen@zoersel.be 03 298 00 00
Provinciaal reglement 'impulssubsidie voor innovatieve projecten aangepast vervoer':
Wim De Weerd, wim.deweerd@provincieantwerpen.be, 03 240 56 52

BUURTBUS | MALLE, ZANDHOVEN, ZOERSEL

STRATEGIE | LOKAAL COLLECTIEF VERVOER

Voor wie het niet vanzelfsprekend is om zich te verplaatsen, minder goed te been is, slechtziend of tijdelijk niet rijgeschikt door een ziekte of door een operatie, ... kortom: voor wie vanuit een zorgnood een mobiliteitsbeperking ervaart, is er de Buurtbus. Deze bus vervoert dorpsbewoners met een mobiliteitsbeperking van en naar 120 opstapplaatsen in de dorpskernen en woonwijken, bij zorginstellingen en allerlei publieke plaatsen van de gemeenten Malle, Zandhoven en Zoersel.

De Buurtbus rijdt op weekdays tussen 8 en 18 uur, en rijdt langs meer dan 120 opstapplaatsen in de dorpskernen en woonwijken, bij zorginstellingen en allerlei publieke plaatsen van de gemeenten Malle, Zandhoven en Zoersel. Een rit moet een dag op voorhand gereserveerd worden bij de centrale van de Buurtbus. Wie wil mee rijden, moet eerst lid worden. Dat kan via de maatschappelijk assistenten van de gemeente, het OCMW of één van de zorginstellingen. Leden betalen jaarlijks

lidgeld en een vast bedrag per kilometer. De kosten worden maandelijks gefactureerd. Projecten zoals de Buurtbus komen tegemoet aan de vervoersnoden van personen met een mobiliteitsbeperking. Het project van de Buurtbus is slechts één mogelijkheid, projecten kunnen ook andere accenten leggen of anders uitgebouwd worden. Lokale besturen die een project willen uitwerken en hierbij ondersteuning wensen, kunnen contact opnemen met de provinciale medewerkers die hiernaast vermeld worden.

LOCATIE Provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS Provincie Antwerpen

PARTNER(S) Lokaal bestuur en lokale handelaars

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING € 250/adviesdag (ad hoc ondersteuning) te betalen door de gemeente
€ 230/adviesdag (lange termijn ondersteuning) te betalen door de gemeente

Restbedrag (+/- 2/3 van de kost), gefinancierd door de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij

PERIODE Start: 2014

MEER INFORMATIE www.provincieantwerpen.be/aanbod/dwep/deis/detailhandelscoaches

DETAILHANDELSCOACHING | PROVINCIE ANTWERPEN

STRATEGIE | LOKALE ECONOMIE ONDERSTEUNEN

Samen met de schepenen, ambtenaren en handelaars uit de gemeente werkt een detailhandelscoach van de Provincie Antwerpen een traject uit op maat van de vragende stad of gemeente. Er wordt toegewerkt naar een strategisch commercieel plan en een beleidsvisie voor de gemeente.

Een toekomstgericht detailhandelsbeleid en de uitvoering ervan worden uitgetekend door de experts van de provincie Antwerpen voor de stad of gemeente in kwestie. De basis hiervoor is de Provinciale Visie Detailhandel, een visie over het inzicht in het klantengedrag en in het toenemende onevenwicht op de markt van detailhandel. De experts geven een duidelijke kijk op de huidige detailhandelsituatie in de gemeente en hoe deze geëvolueerd is en zich in de toekomst zal ontwikkelen. De huidige detailhandelssituatie wordt vormgegeven met data uit de Locatusdatabank.

Naast de coachingtrajecten biedt de provincie ook andere nuttige instrumenten voor

gemeentebesturen zoals de Feitenfiches en het RetailCompass. Deze tools geven een actueel zicht op de evolutie van het aanbod, op de klantenstromen en op de impact van nieuwe retail-ontwikkelingen in de omgeving. Steden of gemeenten kunnen contact opnemen via de website van de Provincie Antwerpen en nuttige informatie, alsook de tools, raadplegen via de website. De helft van de Antwerpse gemeenten hebben reeds een overeenkomst voor een traject.

LOCATIE

Meerle, Hoogstraten, Provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS

Stad Hoogstraten

PARTNER(S)

NQN51 bvba en Adhemar Advocaten, RURANTvzw, Innovatiesteunpunt vzw, PlusofficeArchitects

COMPLEXITEIT

Gemiddeld

FINANCIERING

Leader MarkAante Kempen

Plattelandsfonds, Interreg NWE Rural Alliances

PERIODE

Inspraakproces: 2013-2015
Realisatieproces: 2016-2017

MEER INFORMATIE

Davy Sterkens (Innovatiesteunpunt)
www.hoogstraten.be/bouwen-en-wonen/ruimtelijke-ordening/meerle-ons-dorp

MEERLE, ONS DORP | MEERLE

STRATEGIE | PARTICIPATIE

De kern van Meerle werd samen met de dorpsbewoners vernieuwd als deel van een strategie om de uitdagingen van de kleine plattelandsgemeente aan te pakken. Via een intensieve samenwerking met de bewoners werd een plan ontwikkeld voor het centrum van Meerle.

Meerle, een dorp in de gemeente Hoogstraten, kampte de afgelopen jaren met enkele uitdagingen typisch voor een plattelandsgemeente. Denk aan een dalende dienstverlening, minder jonge gezinnen en een beperkte bereikbaarheid. Verschillende gebouwen in het centrum van Meerle verloren hun functie en stonden leeg. Het was dus tijd voor verandering. Samen met de bewoners is het dorp op zoek gegaan naar een strategie om een vernieuwde en aantrekkelijkere dorpskern te vormen die zorgt voor economische en sociaal-culturele versterking van het dorp. Met de ontwikkelingsvisie voor bebouwing en openbare pleinruimten is de stad verder gegaan door in eerste instantie een ontwerp- en haalbaarheidsstudie uit te laten voeren. Die

werd gepresenteerd aan de bewoners, waarop opnieuw feedback kon komen. Dit is dan later vertaald in een heel duidelijk programma van eisen om een publiek-private samenwerking in de markt te zetten. Ook hier hebben we opnieuw een stukje bewonersinput gevraagd (infomoment met soort van visuele weergave programma van eisen waarop ze dan via post-its of mondeling feedback op konden geven). De herwerking werd in de markt gezet en in 2017 bevindt Meerle zich in de laatste fase, namelijk sluiten van overeenkomst met private partner om dit project te realiseren. Meerle wil dan ook dat hun bewoners niet enkel achter het project staan maar ook deelnemen door te tonen hoe ze hun dorp leefbaarder kunnen maken.

LOCATIE Vorselaar, Provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS Gemeente Vorselaar, Velt, Welzijnsschakel 't Kiertje

PARTNER(S) /

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING Gemeente, met ondersteuning van LEADER en VLM

PERIODE 2013

MEER INFORMATIE Nele Vleugels (Gemeente Vorselaar) nele.vleugels@vorselaar.be

SAMENTUIN DE TUINFLUITER | VORSELAAR

STRATEGIE | GROEN EN SOCIALE COHESIE

Samentuin de Tuinfluiter is een tuin waar mensen samen tuinieren. Het sociaal-ecologisch project brengt mensen samen om te tuinieren en kansarmoede te verminderen. De samentuin werkt samen met de welzijnsschakel 't Kiertje in Vorselaar. De mensen die komen tuinieren, worden ondersteund door Velt, de Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren.

De Tuinfluiter is een sociaal-ecologisch project. De tuinders gaan voor meer dan enkel een groene, verkoelende tuin met een grote biodiversiteit creëren: ontmoeten en van elkaar leren zijn minstens even belangrijk. Het doel van de Tuinfluiter is om de solidariteit in het dorp te verhogen en kansarmoede te bestrijden. Kansarmoede gaat niet enkel over financiële problemen maar ook over het includeren van kansarme dorpsbewoners, het tegengaan van uitsluiting, isolement, minderwaardigheidsgevoel, ... Iedereen kan komen tuinieren in de samentuin ongeacht achtergrond. De mensen van 't Kiertje krijgen voorrang en ongeveer de helft van de tuiniers zijn dan ook van de welzijnsschakel.

De drempel om te komen tuinieren is erg laag en levert natuurlijk ook verse producten op. Elke tuinier krijgt een eigen stukje grond en is mee verantwoordelijk voor het onderhoud van de gemeenschappelijke tuinen. Niet enkel mensen zonder tuin komen helpen in de samentuin. Ook bijvoorbeeld eenzame dorpsbewoners die al een tuin hebben komen helpen voor de sociale contacten of om nieuwe mensen te leren kennen. De tuiniers worden begeleid door een Velt-praktijkbegeleider. De opbrengst van de tuin kan zelf gebruikt worden of wordt soms geruild met andere tuiniers. Maar niet enkel de materiële oogst is van belang, het oogsten van sociaal contact is ook erg belangrijk in samentuin de Tuinfluiter.

LOCATIE Arendonk, Provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS Vlaams Onderzoeks – en Kenniscentrum Derde Leeftijd (Vonk3), Thomas More Kempen

PARTNER(S) OCMW Arendonk, Vormingplus Kempen en Antwerpen, ATB De Natuurvrienden vzw, Rode Kruis Arendonk, Seniorenraad Arendonk

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING LEADER: € 21.600 (65% van de totale kostprijs)

Initiatiefnemers en partners: € 11.600

PERIODE 2013-2014: Pilootraject met LEADER-steun
2015- ... : OCMW Arendonk en vrijwilligers zetten (H)echt Arendonk verder

MEER INFORMATIE www.hechtarendonk.be, hechtarendonk@gmail.com

(H)ECHT ARENDONK | ARENDONK

STRATEGIE | BURENZORG

(H)echt Arendonk is een netwerk dat vraag en aanbod voor burenzorg aan elkaar koppelt. Het netwerk is ontstaan naar aanleiding van een studie met piloottraject van Vonk3 en Thomas More Kempen over de preventie en aanpak van eenzaamheid bij ouderen. Het project zet de competenties van ouderen centraal, vanuit een waarderende en positieve benadering.

Het netwerk van (H)echt Arendonk is een manier om met de aanwezige competenties van dorpsbewoners andere dorpsbewoners te helpen. Doordat mensen vanuit hun eigen passies en interesses hulp aanbieden, krijg je een grote betrokkenheid. Verder wordt er gekeken naar de noden van jongere generaties en hoe die kunnen ingevuld worden door de kennis en competenties van ouderen, om een intergenerationele solidariteit te stimuleren. (H)echt Arendonk is er dus voor alle bewoners, jong en oud. Dorpsbewoners kunnen twee keer per week terecht voor informatie bij vrijwilligers in "Stek van Hecht", het lokaal van (H)echt Arendonk

in het OCMW gebouw. Verder kunnen ze ook via de website aangeven wat ze te bieden hebben of waar ze naar op zoek zijn. De dorpsbewoners vragen en bieden erg uiteenlopende dingen aan: van fietstochtjes en wandelingen met de hond tot het uitleggen van hoe een mobiele telefoon werkt of het klaarmaken van Marrokaanse gerechten. Centraal staat de wederkerigheid en de kleinschaligheid: Hoe kan je iets betekenen voor je buren, zonder te wachten op een geïnstitutionaliseerde oplossing?

LOCATIE Arendonk, Provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS Cultuurdienst Gemeente Arendonk

PARTNER(S) Gemeente Arendonk, DONA deeltijds onderwijs, Koning Boudewijnstichting

COMPLEXITEIT Quick win

FINANCIERING Subsidie Koning Boudewijnstichting "Buurten op den Buiten": € 3.500

Ondersteuning door gemeentediensten: personeelsinzet administratie, communicatie, opvolging, vervoer, onderhoud

PERIODE Toekenning subsidie: 2016
Ontwerp en constructie bank: schooljaar 2016-2017
Lancering BuurtBabbelBank: juni 2017

MEER INFORMATIE Katrijn Van Gorp (Gemeente Arendonk), www.arendonk.be/leven/buurten/buurtbabbelbank/

BUURTBABELBANK | ARENDONK

STRATEGIE | BURENZORG

De BuurtBabelBank wil bewoners samenbrengen voor een babbel. Buurtverenigingen kunnen de bank uitlenen en tijdelijk in hun buurt plaatsen. Het doel van de bank is om sociale interactie en kleine activiteiten uit te lokken, in de hoop een beter gemeenschapsleven te stimuleren.

De BuurtBabelBank verenigt de gemeenschap in buurten. Dit initiatief van de cultuurdienst van de gemeente Arendonk probeert het gemeenschapsleven in de gemeente te stimuleren. De bank wordt op aanvraag in de buurt geplaatst en de verenigingen kunnen er tal van ontmoetingen of activiteiten organiseren. De mogelijkheden van de BuurtBabelBank zijn vrij in te vullen: het kan gaan over een burenbijeenkomst, een verwelkoming van nieuwe burens, een namiddag voor kinderen, een klein concert, ... Het doel om mensen terug samen te brengen en sociale cohesie te laten ontstaan zorgt dan ook voor meer sociaal contact in het dorp. De gemeente probeert het plaatsen van de bank zo veel mogelijk te stimuleren door de aanvraag

en levering zo drempelloos mogelijk te houden. Een aanvraagformulier kan verkregen worden op de website van de gemeente en toegestuurd worden via mail. De BuurtBabelBank wordt later, op de aangevraagde datum, door het gemeentepersoneel op de aangevraagde locatie geplaatst. De BuurtBabelBank werd gesubsidieerd door de Koning Boudewijnstichting binnen de projectoproep "Buurten op den Buiten" en gaf de gemeente genoeg budget om het ontwerp uit te voeren. De BuurtBabelBank werd gemaakt door leerlingen hout- en metaalbewerking van DONA, een deeltijdse secundaire school in Arendonk. Een mooi initiatief om de buurten te laten 'buurten', zoals de Gemeente Arendonk het omschrijft.

LOCATIE Oosterlo, Stad Geel, Provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS Vzw Ontmoetingscentrum Bonten Hannen
(met vertegenwoordiging van alle verenigingen van Oosterlo)

PARTNER(S) Stad Geel, EU LEADER, Provincie Antwerpen, Vlaamse Overheid,
instellingen MPI-Oosterlo, BKLO-Oosterlo, BuSO-Oosterlo en Huis Perrekes

COMPLEXITEIT Complex

FINANCIERING Stad Geel: € 352.000
Leader subsidie: € 200.000
Gepresteerd vrijwilligerswerk: € 228.000

Sponsoring en investering in infrastructuur door
Vzw Ontmoetingscentrum Bonten Hannen: € 100.000

PERIODE Start in 2011, oplevering in 2015

MEER INFORMATIE Dirk De Schutter (De Bonten Hannen), www.bontenhannen.be

DE BONTEN HANNEN | OOSTERLO

STRATEGIE | DORPSPUNT

De Bonten Hannen is een thuisbasis voor lokale verenigingen van Oosterlo. Het wordt tevens gebruikt als sportzaal voor de nabijgelegen Freinetschool. Met de steun van lokale vrijwilligers, de stad Geel en de Europese Gemeenschap werd dit project in 2015 opgeleverd.

De start van het project 'de Bonten Hannen' dateert van 2011, wanneer de stad Geel en de verenigingen van Oosterlo de handen in elkaar sloegen om het oude schoolgebouw om te vormen tot een polyvalente zaal. De vzw Ontmoetingscentrum Bonten Hannen is opgericht naar aanleiding van dit project en hierin zijn al de verenigingen van Oosterlo vertegenwoordigd. Sinds 2015, het jaar van de oplevering, fungeert het voormalige schoolgebouw als een moderne zaal, een ontmoetingscentrum en een feestzaal. Sindsdien kreeg de vzw de toestemming van het stadsbestuur voor een concessieregeling, de toestemming om het ontmoetingscentrum te verhuren aan mensen van het dorp en omstreken. Bij het verhuren van de zaal

wordt voorrang gegeven aan de verenigingen van het dorp en activiteiten van de kleuter- en lagere school, pas daarna kan de zaal gereserveerd worden voor activiteiten die niet verbonden zijn aan een lokale vereniging.

In het gerenoveerde schoolgebouwtje bevinden zich een inkom, vergaderzaal, vestiaire, de toiletten, een vergaderzaal en een keuken. De uitbreiding, die zich achteraan het schoolgebouwtje bevindt, beschikt over een zaal voor meervoudig gebruik, kleedruimtes en een bergruimte. De aangrenzende speelplaats, die gedeeld wordt met de Freinetschool, werd ook onder handen genomen. De speelplaats zorgt nu voor meer samenhang tussen de school en de polyvalente zaal van de Bonten Hannen.

LOCATIE Meerhout, Geel, Laakdal, Provincie Antwerpen

INITIATIEFNEMERS Werkgroep Alleman Mobiel (VormingPlus Kempen)

PARTNER(S) De Sprong vzw, Provincie Antwerpen, stad Geel, gemeente Meerhout, gemeente Laakdal, PWA Geel, PWA Meerhout en ACV

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING Peterschap over fietsen

PERIODE Start: 2017

MEER INFORMATIE www.vormingpluskempen.be

FOSTERFIETS | MEERHOUT, GEEL, LAAKDAL

STRATEGIEËN | LOKAAL COLLECTIEF VERVOER | VOORZIENINGEN VOOR KANSENGROEPEN

Fosterfiets zorgt voor betaalbaar vervoer om zich te verplaatsen van of naar regio's met weinig bereik van openbaar vervoer. Voor slechts twee euro per dag kunnen werkzoekenden een fiets huren om hun werkkansen te verhogen.

Het project werd gelanceerd door de werkgroep Alleman Mobiel van VormingPlus Kempen. Een enquête bij werkzoekenden toonde aan dat werkzoekenden zonder eigen vervoer moeilijk op de bedrijventereinen geraken, mede doordat het openbaar vervoer enkel rijdt tussen 6 en 22, wat vaak niet overeenkomt met de werkuren. De Fosterfiets is voor deze werkzoekenden een ideaal alternatief. Voor 2 euro per dag kan je een Fosterfiets huren, om te gaan solliciteren, een opleiding te volgen of om te gaan werken. Het project is in het voorjaar van 2017 van start gegaan met tien elektrische fietsen. De Sprong, een vzw die de afstand

naar de reguliere arbeidsmarkt kleiner maakt, zorgt voor de coördinatie van het project en onderhoud van de fietsen. Op deze manier creëert het project ook jobs in de sociale economie. De naam Fosterfiets is een samentrekking van foster en fiets. Foster omdat organisaties en bedrijven peter van een fiets kunnen worden en daarmee de aankoop en het onderhoud van de fiets betalen. Foster betekent verder ook versterken of aanmoedigen van in dit geval werkzoekenden, het doel van het project omschrijft.

LOCATIE Mol, Balen, Retie en Dessel, Provincie Antwerpen

INITIATIEFNUMERS OCMW Mol (Dienst Seniorenplus) en OCMW Balen

PARTNER(S) Gemeente Mol, Mobiliteitscentrale Aangepast Vervoer, Provincie Antwerpen, Vlaamse Overheid, gemeente Balen

COMPLEXITEIT Quick win

FINANCIERING Impulssubsidies Provincie Antwerpen: € 36.500

Lokale cofinanciering door OCMW Mol en OCMW Balen: +/- € 50.000

PERIODE Start: 2017

MEER INFORMATIE www.gemeentemol.be/product/2586/molmobiel-winkelbus-marktbus-of-eetbus

MOLMOBIEL | MOL, BALEN, RETIE, DESSEL

STRATEGIE | LOKAAL COLLECTIEF VERVOER

De Molmobiel zorgt ervoor dat minder mobiele dorpsbewoners zich naar vooraf afgesproken bestemmingen zoals de markt, de supermarkt, een restaurant, ... kunnen verplaatsen. Ze worden thuis opgehaald en in groep naar de bestemming gebracht door vrijwilligers.

De Molmobiel is een busje bestuurd door een vrijwilliger die minder mobiele inwoners naar vooraf bepaalde plaatsen brengt. Het busje is bedoeld voor mensen die te maken hebben met vervoersarmoede: ze kunnen geen gebruik maken van een eigen auto of het openbaar vervoer omwille van ouderdom of een handicap. De Molmobiel wordt ook wel de Winkelbus, Marktbus of Eetbus genoemd. Zo rijdt de Molmobiel op maandag naar de supermarkt, op dinsdag naar de wekelijkse markt, op donderdag naar een andere supermarkt en op zaterdag naar een restaurant. De gebruikers worden thuis opgehaald en ze betalen een bedrag per afgelegde kilometer (€ 0,33/km)

en een instapkost (€ 0,50 per enkele rit). Alle kosten worden op het einde van de maand via een factuur afgerekend bij de gebruiker. De Molmobiel is verbonden aan het OCMW Mol en is een uitbreiding van de bestaande Mobiliteitscentrale Aangepast Vervoer. Ook het OCMW van Balen kocht recent een aangepaste bus aan om de dienstverlening te verruimen naar een ruimere subregio.

LOCATIE Beringen, Provincie Limburg

INITIATIEFNEMERS Oasis Belgium VZW

PARTNER(S) Lokaal Dienstencentrum, OCMW, thuiszorgdiensten, Kerk, woonzorgcentra, andere verenigingen, ...

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING Eigen fondsenwervingsacties (bijvoorbeeld project In The Long Run), giften, sponsoring van lokale handelaars

Externe fondsen

PERIODE Start: 2015

MEER INFORMATIE Miet Vandebroek (Oasis Belgium VZW), www.buurtbar.be

BUURTBAR | BERINGEN

STRATEGIEËN | BURENZORG | MOBIELE DIENSTVERLENING

Het BuurtBar project doelt op het samenbrengen van buurtbewoners om zo vereenzaming van ouderen in Beringen tegen te gaan. Het project bestaat uit een mobiele koffiebar die burens gezellig samenbrengt voor een babbel. Deze werking wordt aangevuld met de projecten "Koffie en Babbel" aan huis en "Duo Plus".

De BuurtBar werd in 2015 opgericht door Oasis Belgium VZW. Het project bouwt verder op de ervaringen met de opstart van KoffieKlap in Antwerpen in 2013, een koffiebar waar kwetsbare vrouwen terecht kunnen voor begeleiding en werkervaring. De BuurtBar zoekt zijn doelgroep op in buurten met weinig ontmoetingsgelegenheid en werkt samen met woonzorgcentra en bestaande verenigingen en dienstverleners. Verder brengen vrijwilligers bezoekjes bij minder mobiele ouderen aan huis onder de noemer "Koffie en Babbel". De vrijwilligers bieden niet enkel een luisterend oor en gezelschap, ze verschaffen ouderen ook informatie over het dienstverleningsaanbod, sporen specifieke noden en behoeften op en verwijst hen door indien nodig. Duo Plus, het aanvullende concept voor de nog actieve ouderen, is een vriendenkoppeldienst dat

55+ers aan elkaar linkt om samen dingen te doen om zo sociaal isolement tegen te gaan. Aansluiting vinden bij een vereniging op latere leeftijd is voor velen een drempel. Ouderen kunnen zich gratis opgeven, ook hier geen financiële drempel dus. Eerst volgen er enkele kennismakingsontmoetingen, daarna wordt er gekeken of er een mogelijke match is binnen de reeds ingeschreven ouderen. Daarna worden beide stadsgenoten met elkaar in contact gebracht. Ze spreken minimum twee keer af en zien daarna of het klikt. De ingeschreven ouderen worden daarnaast betrokken bij de BuurtBar activiteiten waar ze bijkomende contacten kunnen leggen.

LOCATIE Barmen, Duitsland

INITIATIEFNEMERS Heinz Frey van DORV Zentrum

PARTNER(S) Lokale burgercoöperatieve

COMPLEXITEIT Gemiddeld

HOOFDFINANCIERING Crowdfunding campagne startkapitaal: € 100.000
Inkomsten uit verkoop en diensten

PERIODE Start: 2003

MEER INFORMATIE www.dorv.de

DORV ZENTRUM | BARMEN

STRATEGIE | DORPSPUNT

De organisatie DORV Zentrum ijvert voor het behouden van de verkoop van basisproducten en het aanbieden van aanvullende diensten in dorpen. Door burgers te begeleiden om een "één-halte-winkel" op te richten, proberen ze bij te dragen aan de veerkracht van dorpen.

Veel dorpen in Duitsland kampen met het wegtrekken van basisvoorzieningen: kruideniers, bakkers, slaggers, bankkantoren,... sluiten de deuren. Met het aanbod aan basisvoorzieningen en diensten verdwijnt ook een ontmoetingsplaats voor de dorpsbewoners. Minder mobiele bewoners kunnen zich bovendien minder goed zelf redden en moeten vaak noodgedwongen verhuizen. Om deze trend te keren richtte Heinz Frey in 2003 de eerste DORV winkel voor basisproducten en aanvullende diensten op in het dorp Barmen. Het DORV concept steunt op vijf pijlers: het aanbieden van levensmiddelen, diensten, sociaal-medische zorg, culturele evenementen en communicatie. Via een crowdfundingcampagne werd startkapitaal binnengehaald en een

coöperatieve opgezet die de DORV winkel beheert. De DORV winkel wordt uitgbaat door dorpelingen en een deel van de koopwaar wordt aangeleverd door lokale producenten. Frey noemt zijn aanpak "Nahv@rsorge" waarmee hij doelt op het lokale aanbod van zowel voorraad als voorzorg, om het krimpen van dorpen te keren en in het dorp zelf voor de bewoners te kunnen zorgen. Dit concept bleek erg aan te slaan en Frey richtte een consultancy op om andere dorpen te begeleiden bij het opzetten van een DORV winkel. Het proces start telkens met een haalbaarheidstudie waarbij Frey samen met de bewoners de concrete lokale noden onderzoekt. Ondertussen wordt de aanpak al in een 50-tal dorpen in Duitsland en Oostenrijk toegepast.

LOCATIE Garyp, Nederland

INITIATIEFNEMERS Private initiatiefnemer: aannemer De Timmermantsjoender

PARTNER(S) Kapitaal initiatiefnemer

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING Kopers van de gerenoveerde woningen

PERIODE Start: 2015, einde: 2016

MEER INFORMATIE Johan Timmersmans (Timmermantsjoender en Stichting Herbestemming vast(erf)goed), www.detsjoender.nl

BOERENSPUL | GARYP

STRATEGIE | ALTERNATIEVE EN BETAALBARE WOONVORMEN

Een Friese aannemer wil door vervallen panden te renoveren het dorp Garyp terug veerkrachtig en aantrekkelijk maken. Met het project Boerenspul streefde Johan Timmermans van de Timmermantsjoender er naar om de monumentale boerderij om te vormen tot zeven betaalbare woningen.

De Timmermantsjoender is gespecialiseerd in conserveren, renoveren en transformeren. Het Boerenspul is het tweede project van de aannemer uit Garyp. Door de vervallen monumentale boerderij om te toveren tot zeven betaalbare woningen, hoopte Timmermans dat zijn dorp terug aantrekkelijker wordt en dat zo ook het gemeenschapsleven in Garyp versterkt zou worden. De boerderij Het Boerenspul werd in 1900 gebouwd naar ontwerp van architect W.C. de Groot. Bij de recente renovatie door de Timmermantsjoender werd de aanvraag voor subsidies geweigerd omdat het doel van de renovatie doorverkopen of verhuren was. Door vooraf kopers te vinden voor de verschillende woningen slaagde Timmermans er in om het

project tot een goed einde te brengen zonder subsidies. Timmermans was reeds lokaal gekend dankzij zijn vorig renovatieproject, De Eendracht, waar hij een voormalige melkfabriek omtoverde tot een multifunctionele plek met zorgwoningen, kantoren, een kinderdagverblijf, een huisartsenpost, kapsalon en zorgkloket. In de toekomst hoopt hij vaker te kunnen inspelen op de behoeften van Friese dorpen. In samenwerking met twee andere specialisten stichtte hij de 'Stichting Herbestemming vast(erf) goed' op. Inmiddels heeft de stichting een kerk in het dorp Jirnsum herbestemd tot een woning en wordt er in januari 2018 gestart met de transformatie van een boerderij in Oentsjerk die verbouwd wordt tot vijf (senioren)woningen.

LOCATIE Eijsden-Margraten, Nederland

INITIATIEFNUMERS Plaatselijke Bejaardenvereniging, Vrijwillige Hulpdiensten Eijsden-Margraten

PARTNER(S) /

COMPLEXITEIT Quick win

FINANCIERING /

PERIODE Start: 2011

MEER INFORMATIE Jef Philippens (Gemeente Eijsden-Margraten),
www.eijsden-margraten.socialekaartnederland.nl/organisaties/huiskamer-eijsden-eijsden

DE HUISKAMER | EIJSDEN-MARGRATEN

STRATEGIE | BURENZORG

De Huiskamer is een kleinschalige ontmoetingsruimte voor ouderen uit de dorpen van de gemeente Eijsden-Margraten. Er worden tal van activiteiten georganiseerd om de vereenzaming van ouderen tegen te gaan.

Een ruimte die de sfeer van een echte huiskamer uitstraalt, dat is De Huiskamer in het Groene Kruis in Eijsden. In 2011 werd gestart met De Huiskamer eenmaal per week open te stellen op woensdagmiddag voor de ouderen. De huiskamers zijn bedoeld voor mensen die nog zelfstandig wonen en geen nood hebben aan dagopvang in een zorgcentrum, maar die wel behoefte hebben aan gezelschap. Ouderen kunnen er een praatje slaan met elkaar, de krant lezen, koffie drinken, samen eten, spelletjes spelen, ... De ouderen kunnen zelf een activiteit organiseren of bezoekers

ontvangen die de ouderen kunnen assisteren bij het organiseren van activiteiten.

Door de dorpsbewoners uit te nodigen om naar de huiskamers te komen, wordt de vereenzaming tegengegaan en blijven ze actief deel uitmaken van de dorpsgemeenschap. In de gemeente Eijsden-Margraten zijn er inmiddels een tiental huiskamers per kerkdorp. In de dorpskern Eijsden is de huiskamer 2 middagen per week open en nemen er meer dan 50 gasten deel.

LOCATIE Groningen, Nederland

INITIATIEFNEMERS Gemeente Groningen, WIJ Groningen

PARTNER(S) /

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING /

PERIODE Start: 2010

MEER INFORMATIE wij.groningen.nl

DE STIP/WIJ GRONINGEN | GRONINGEN

STRATEGIE | LOKAAL AANSPREKPUNT ZORGINSTANTIES

De Stip omschrijft zichzelf als een steun- en informatiepunt op gebied van wonen, welzijn en zorg. Alle wijkbewoners - van ouderen, mensen met een beperking, tot chronisch zieken en mantelzorgers - kunnen er terecht met hun vragen.

Het beleidsprogramma 'Zorgen voor Morgen' van de gemeente Groningen was de aanleiding voor het opstarten van de Stip. Het doel van de Stip is om een steun- en informatiepunt te vormen voor de wijkbewoners, een plaats waar mensen terecht kunnen in verband met vragen over wonen, welzijn en zorg. Maar ook een plaats waar mensen met talenten zich kunnen aanbieden om andere buurtgenoten van dienst te zijn. Het centrale programma is om ouderen en mensen met een beperking zo lang mogelijk in de buurt van hun keuze te laten wonen. Onderwerpen van de Stip zijn bijvoorbeeld: geschikte woonvormen, voldoende zorg in de buurt, aandacht voor de openbare ruimte, het ontwikkelen van een laagdrempelige informatie- en adviesfunctie, ontmoetingsplekken

voor buurtbewoners en het kenbaar maken en organiseren van activiteiten in de wijk. Reeds in 2010 had de Stip 27 getekende samenwerkingsovereenkomsten en was het project actief in tien wijken. Vandaag is het project verder gegroeid en opereert het onder de naam WIJ Groningen. Om alles in goede banen te leiden wordt er per Stip een ketenondersteuner aangesteld. Deze persoon is de drijvende kracht van de plaatselijke Stip en zorgt voor de samenwerking tussen organisaties die diensten aanbieden op het niveau van wonen, welzijn en zorg. Deze loketfunctie wordt ingevuld door een vrijwilliger die ondersteund wordt door een back-office van professionals uit het netwerk van de deelnemende organisaties.

LOCATIE Esbeek, Nederland

INITIATIEFNEMERS Coöperatie Esbeek

PARTNER(S) /

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING 600-tal eigendoms certificaten tussen € 100 - € 1.000

Passant Brabantse Dorpendorby: € 50.000

PERIODE Start: 2007

MEER INFORMATIE www.cafeschuttershof.nl

DORPSCAFÉ SCHUTTERSLOF | ESBEEK

STRATEGIE | DORPSPUNT

Een initiatief van de inwoners van het kleine dorp Esbeek zorgde voor het heropleven van het dorpscafé Schutterslof. Het leegstaande pand werd opgekocht en gerenoveerd door de pas opgerichte coöperatie Esbeek. Deze verkocht eigendomscertificaten aan dorpsbewoners zodat het dorp deel uitmaakte van de investering in het nieuwe dorpscafé.

Esbeek is een dorpje van zo'n 1200 inwoners. Midden in het dorp staat het dorpscafé Schutterslof. Het café dateert al van begin 20ste eeuw maar recentelijk werd het pas echt een dorpscafé. In 2007 werd het café te koop gesteld. Een grote groep inwoners uit Esbeek wilden deze ontmoetingsplaats niet verliezen. Zo ontstond Coöperatie Esbeek. Deze coöperatie had als doel het pand op te kopen en te renoveren. Om de aankoop en verbouwing te financieren werden er eigendomscertificaten verkocht, deze varieerden van 100 euro tot 1.000 euro. Ongeveer 600 certificaten werden verkocht en dit was de start van het dorpscafé Schutterslof. Het dorpscafé werd gerenoveerd met het ingezamelde geld van ongeveer 600 eigendomscertificaten.

Ook hielpen veel dorpsbewoners mee aan de verbouwingen. Het dorpscafé beschikt over een 'huiskamer', feestzaal, 'het parochiehuis', eetcafé, een terras en het Andreas Schotel Museum. De uitbater en coördinator, Harm Soetens, huurt de zaak op commerciële basis van de coöperatie en zorgt voor tal van activiteiten. De coöperatie heeft zeven bestuursleden en verschillende werkgroepen met elk hun eigen werkveld die veel breder gaan dan de werking van het dorpscafé alleen. Zo is er bijvoorbeeld een werkgroep die zich specifiek richt op de zorg van ouderen in het dorp, een andere werkgroep houdt zich bezig met het in eigen beheer starten van starterswoningen voor de jongere generatie.

LOCATIE Bakel, Nederland

INITIATIEFNEMERS David Garib, inwoner van Bakel

PARTNER(S) Lokale handelaars en boeren

COMPLEXITEIT Quick win

HOOPDFINANCIERING Schenkingen

PERIODE Start: 2007

MEER INFORMATIE durffij.info

KINDERVOEDSELBANK | BAKEL

STRATEGIE | MAAK DORP AANTREKKELIJK VOOR JONGEREN

David Garib, een jonge bewoner van het dorp Bakel, was bezig met een werkstuk over het belang van voeding voor de ontwikkeling van kinderen, toen hij hoorde dat een gezin met vijf kinderen niet genoeg te eten had. Hij nam meteen het heft in eigen handen door een kindervoedselbank op te zetten. Inmiddels krijgen zo'n 70 kinderen elke week een gezond voedselpakket om mee naar school te nemen.

David en zijn vrienden werken samen met de lokale supermarkten en boeren in het dorp. Bij de plaatselijke winkels kunnen klanten brood, fruit, drinken en babyvoeding voor de kleintjes doneren. De jonge vrijwilligers stellen de schenkingen samen tot pakketten die aan huis worden gebracht bij gezinnen in nood. De Kindervoedselbank is een project onder de vleugels van de 'Stichting Durf Jij?'. De stichting is er voor mensen met financiële moeilijkheden. De stichting organiseert samen met de vrijwilligers tal van activiteiten: het opknappen van kinderkamers, het organiseren

van kinderfeestjes, paasuitjes, gastlessen op scholen, ondersteuning van jonge moeders, een filmproject over armoede, ... Met hun beperkte middelen probeert de stichting mensen in armoede te vinden en te ondersteunen. De stichting handelt eerder in natura (spullen, eten, werkkrachten) dan met geld en rekt op de inzet van vele enthousiaste vrijwilligers. David Garib won met zijn project de Young Impact Award. Young Impact is een organisatie voor jongeren in Nederland die opkomen voor een betere wereld.

LOCATIE Nederland

INITIATIEFNEMERS Werkgroep Operatie Steenbreek

PARTNER(S) Donkergroen, Groei & Bloei, Entente Florale, KNNV, De Vitale Groene Stad, Rijksuniversiteit Groningen, Maastricht University, Wageningen University & Research, Klimaatverbond Nederland, ivn, Duurzaam Den Haag, Van Hall Larenstein, Vogelbescherming Nederland

COMPLEXITEIT Quick win

FINANCIERING Deelnemende gemeenten dragen zelf jaarlijks bij om deel te nemen aan Operatie Steenbreek: Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners: € 5.000 per jaar
Gemeenten met minder dan 100.000 inwoners: € 2.500 per jaar

PERIODE Start: 2015

MEER INFORMATIE www.operatiesteenbreek.nl

OPERATIE STEENBREEK | NEDERLAND

STRATEGIE | GROEN EN SOCIALE COHESIE

De organisatie Operatie Steenbreek moedigt burgers aan om hun tuin terug te vergroenen en hierdoor een belangrijke bijdrage te leveren aan de veerkracht van de buurt, door simpelweg stoeptegels te vervangen door groen.

Een versteende tuin mag gemakkelijker te onderhouden lijken, het heeft ook negatieve gevolgen. Het versterkt het stedelijk hitte-eiland-effect, het vermindert de ruimte voor biodiversiteit, het vermindert de doorlaatbaarheid van de bodem voor water, het vermindert het vasthouden van winterse neerslagoverschot voor planten, het heeft een negatief effect op de luchtkwaliteit, ... Een groene omgeving daarentegen voorkomt deze problemen en heeft een algemeen positief effect op de gezondheid. De organisatie Operatie Steenbreek werkt daarom samen met verschillende gemeenten, scholen, bedrijven, ... om de leefbaarheid van de buurt te vergroten. Operatie Steenbreek werkt via verschillende kanalen. Informatie wordt verspreid via verschillende kanalen: De probleemstelling en voorgestelde oplossingen vind je op de

website, cursussen en brochures kan je online downloaden en er is ook een app. Via de kennisbank worden verschillende thema's aangehaald die betrekking hebben tot een groenere omgeving. Operatie Steenbreek werkt ook samen met verschillende verenigingen die hun expertise aan de burgers doorgeven, bijvoorbeeld door tuinambassadeurs met veel tuinierervaring de buurt in te sturen om de bewoners de voordelen van een groene tuin te laten zien. Deelnemende gemeenten krijgen een eigen webpagina op de website van Operatie Steenbreek. Op deze webpagina kan je volgen hoeveel Steenbreektuinen er zich in de gemeente bevinden, hoeveel vrijwilligers meewerken en hoeveel vierkante meter steen verwijderd is. Burgers van de gemeente kunnen daar zelf ingeven hoeveel vierkante meter van hun versteende tuin ze terug groen hebben gemaakt.

LOCATIE Someren-Asten, Nederland

INITIATIEFNEMERS Geert Bukkems

PARTNER(S) Rabobank Peelland-Zuid, WERKSAAM (Maatschappelijk Ondernemend Platform Someren)

COMPLEXITEIT Quick win

FINANCIERING Vergoeding van opdrachten voor klanten

PERIODE Start: 2017

MEER INFORMATIE Geert Bukkems (Peelpioniers), www.peelpioniers.nl

PEELPIONIERS | SOMEREN-ASTEN

STRATEGIE | MAAK DORP AANTREKKELIJK VOOR JONGEREN

De sociale onderneming Peelpioniers begeleidt jongeren uit de dorpen in de Peelregio om hun talenten te ontwikkelen en hun passie in te zetten op de arbeidsmarkt. Het creatief talent van de jongeren, dat anders vaak verborgen blijft in de zolderkamertjes waar de jongeren hun hobbies uitoefenen, wordt losgelaten op opdrachten van bedrijven die zich aanmelden bij de Peelpioniers.

De Peelpioniers is een team van professionals die jonge creatievelingen ondersteunen. De Peelpioniers bieden video content, social media, mediaconcepten, vlogcoaching en overige diensten aan. Deze diensten worden uitgevoerd door jonge creatievelingen. De ambitie is om zo veel mogelijk jong talent op te leiden en daarmee waarde te creëren voor bedrijven. De impact is voor de Peelpioniers belangrijker dan winst: ze zien de onderneming slechts als een middel om hun doel te bereiken. Over tien jaar willen ze de sociale motor van de lokale economie zijn. Het team bestaat uit ontdekkers, talenten, mensen met specifieke

kennis op vlak van audio, video, software, ... Het concept steunt op een wisselwerking tussen de bedrijven en de Peelpioniers: de bedrijven steunen de jonge talenten door hun input en de Peelpioniers geven hun creatieve diensten in ruil.

LOCATIE Ruinen, Nederland

INITIATIEFNEMERS Werkgroep Duurzaam Ruinen

PARTNER(S) Dorpsbelangen Rune, Ondernemend Ruinen

COMPLEXITEIT Complex

FINANCIERING /

PERIODE Start: 2017

MEER INFORMATIE /

SPORTHAL RUIZEN | RUIZEN

STRATEGIE | LOKAAL ENERGIE OPWEKKEN

Met de plaatsing van zonnepanelen op het dak van de lokale sporthal wil de werkgroep Duurzaam Ruinen in het Nederlandse dorp Ruinen de veerkracht van het dorp in het kader van de energietransitie vergroten. Bewoners kunnen zonnepanelen adopteren en kunnen de energiebelasting terugvragen, via de Nederlandse Postcode Rood regeling.

De werkgroep is ontstaan door de samenwerking van Dorpsbelangen Rune en Ondernemend Ruinen. De inwoners van het dorp, of inwoners uit een aangrenzend dorp, kunnen één of meerdere zonnepanelen adopteren. Mensen die in een huurhuis wonen en/of geen plaats hebben op hun dak om zonnepanelen te plaatsen, kunnen daardoor ook genieten van de voordelen van zonnepanelen. Maar ook dorpsbewoners die reeds zonnepanelen hebben kunnen mee investeren in het project. Met een eerste reeks van 180 zonnepanelen wil de werkgroep Duurzaam Ruinen beginnen met het dorp duurzamer te maken. Er is echter meer

plek op de sporthal: nadat een deel van het dak vervangen is, kunnen er nog meer zonnepanelen geplaatst worden. Op termijn wil de werkgroep ook uitbreiden naar andere daken in het dorp, om het gebruik van fossiele brandstoffen in het dorp zo veel mogelijk terug te schroeven.

LOCATIE Brabant, Nederland

INITIATIEFNEMERS BrabantKennis

PARTNER(S) Provincie Noord-Brabant, lokale overheden, onderwijsinstellingen en bedrijven

COMPLEXITEIT Quick win

HOOFDFINANCIERING BrabantKennis en provincie Noord-Brabant

PERIODE The Next Mobility Hack: 14-15 oktober 2016
(De gehele periode van voorbereiding tot en met nazorg besloeg een jaar, 2016)

MEER INFORMATIE Mijntje Notermans (Zakelijk leider BrabantKennis), www.nextmobilityhack.nl

THE NEXT MOBILITY HACK | BRABANT

STRATEGIE | PARTICIPATIE

The Next Mobility Hack is een initiatief dat inspelt op de nood aan intelligenter en duurzamer vervoer in Brabant aan de hand van eigen opgestelde concepten. Elektronica en technologie die alsmear sneller ontwikkelt, alles is steeds uitgebreider en meer beschikbaar voor iedereen. Hieruit kunnen waardevolle oplossingen voortkomen om maatschappelijke problemen op te lossen. Crowdsourcing is steeds vaker een bron voor onverwachte innovaties – en dat is precies wat BrabantKennis voor ogen had met deze Next Mobility Hack, ook wel hackathon genoemd.

Het principe is simpel. Gedurende 24 uur zoeken teams naar innovatieve oplossingen voor maatschappelijke problemen. Ze doen dit aan de hand van onderzoeksgegevens, vrijgegeven door provincie Noord-Brabant, diverse gemeenten, kennis- en onderwijsinstellingen en bedrijven. Deelnemers worden via acht challenges uitgedaagd om techniek, data en creativiteit in te zetten voor slimme en duurzame oplossingen. De challenges zijn: Maak reizen weer leuk, mobiliteit in het buitengebied, hoe zet je mensen op een ander spoor, onderzoek mbo-

ov-kaart, verkeersproblemen, klimaatsbestendig bewegen, elektrisch vervoer en plug-in rijders. De deelnemers krijgen de kennis van experts én data uit bedrijven, onderwijs en overheden tot hun beschikking. The Next Mobility Hack werd in oktober 2016 georganiseerd door BrabantKennis in samenwerking met de provincie Noord-Brabant en vele partners afkomstig uit het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en lokale overheden.

LOCATIE Nederland en België

INITIATIEFNEMERS Stichting Social and Green Innovation

PARTNER(S) VSBfonds, Oranjefonds, FNO,
lokale gemeenten, Insyde

COMPLEXITEIT Quick win

FINANCIERING Nederlandse fondsen, lokale gemeenten

Bijdrage per transactie (10%)

PERIODE Start: juli 2012

MEER INFORMATIE www.thuisafgehaald.nl

THUISAFGEHAALD | NEDERLAND

STRATEGIE | BURENZORG

Thuisafgehaald is een digitaal platform waar burens maaltijden kunnen delen met elkaar. Aandacht voor eten, steun voor elkaar: de filosofie van Thuisafgehaald is dat eten verbindt. De mensen kunnen zich opgeven als thuishok of als afhaler. Als iemand niet in staat is om de maaltijd (zelf) af te halen, komen veel thuishoks hem met net zoveel liefde bij diegene thuis brengen.

De opkomst van digitale platforms bieden nieuwe kanalen om te delen en Thuisafgehaald tracht deze virtuele daad terug om te zetten naar een fysiek en sociaal gebeuren. Sociaal ondernemen is belangrijk voor Thuisafgehaald, het maatschappelijke doel staat voorop en deze winst is voor de oprichters belangrijker dan de financiële winst. Zo stimuleert Thuisafgehaald langdurig werklozen om als kok via het platform terug een ingang te vinden op de arbeidsmarkt, onder andere door de contacten die ze maken tijdens het delen. 'Meer bereiken door te delen', dat is het concept van Thuisafgehaald. Deze strategie van burenzorg zorgt voor ontmoetingen tussen burens wanneer men een maaltijd gaat afhalen.

Thuishoks koken de maaltijden en de burens komen ze afhalen, achteraf kan een berichtje achtergelaten worden om de thuishok/buur te bedanken voor de maaltijd. De mogelijkheid bestaat zelfs om extra hulp te krijgen van een thuishok door bijvoorbeeld de maaltijden te laten langsbrengen, vaste dag(en) per week bij iemand thuis te koken, maaltijden met een speciaal dieet te vragen, persoonlijke afspraken te maken met de thuishok, ... Alles gebeurt via de website. Afhaler, thuishok en samenwerkingspartners kunnen er zich aanmelden en gebruik maken van Thuisafgehaald. Het Nederlandse online platform is momenteel ook actief in België en gaat hier in de komende jaren verder uitbreiden.

LOCATIE Oosterend, Nederland

INITIATIEFNEMERS Provincie Fryslân, Streekwurk Fryslân

PARTNER(S) /

COMPLEXITEIT Gemiddeld

FINANCIERING Provincie Fryslan - € 78.000

PERIODE Start: 2014

MEER INFORMATIE www.waddengoud.nl

WADDENGOLD | OOSTEREND

STRATEGIEËN | IDENTITEIT

Waddengoud is een keurmerk voor duurzame producten en diensten uit het Waddengebied. Met de oprichting van het keurmerk worden lokale ondernemers ondersteund in de duurzame en economische ontwikkeling van het Waddengebied. Daarnaast worden ook dorpen aantrekkelijker en toegankelijker gemaakt als Waddengouddorpen. Oosterend, een klein dorp van amper 125 inwoners op het oostelijke puntje van van Terschelling, is er daar een van.

In de prachtige omgeving van de Waddenzee ligt het dorpje Oosterend. Volgens Natuurlijk Oosterend mist het enkele troeven om toeristen er aangenamer en langer te laten verblijven. Door het gebied te voorzien van meertalige infoborden, fiets- en wandelroutes, picknicktafels, bankjes, panoramakijkers, hondenpoepzakpaaltjes, bewegwijzering, watertappunten, ... trachten ze er naar om deze troeven in te vullen. Naast deze toeristische voorzieningen is het ook belangrijk dat het gebied toegankelijker wordt voor mindermobiele bewoners en bezoekers. Dit doet men door afstapplaatsen aan de bushaltes te voorzien maar

ook door bijvoorbeeld strandrolstoelen op zonne-energie aan te bieden. Duurzaam omgaan met energie is belangrijk voor het dorp, er werd ook geïnvesteerd in energiebesparende straatlantaarns die ook gebruik maken van zonne-energie. De ingrepen in Oosterend worden mede gesubsidieerd door de provincie Fryslân. Deze stelde subsidies ter beschikking voor (bewoners-) initiatieven die een bijdrage leveren aan de leefbaarheid op het platteland. Het gaat van kleinschalige projecten op vlak van werk, cultuur, toerisme en recreatie, duurzaamheid, natuur en landschap tot projecten die het wonen en werken in de regio prettiger maken.

LOCATIE Tiel, Nederland

INITIATIEFNEMERS Gemeente Tiel en Waterschap Rivierenland

PARTNER(S) De Urbanisten, provincie Gelderland, woningbouwcoöperaties, buurtbewoners

COMPLEXITEIT Gemiddeld

HOOFDFINANCIERING Provincie Gelderland: € 255.000
Gemeente: € 110.000
Future Cities: € 70.000
Waterschap € 178.000

PERIODE Start herstructurering: 2007 - ontwerp: 2014 - uitvoering: 2015 - afronding en opening: 2016

MEER INFORMATIE www.urbanisten.nl/wp/wp-content/uploads/publication_UB_Straatbeeld_september2015.pdf

WATERPLEIN | TIEL

STRATEGIE | KLIMAATADAPTATIE

Een plein met tal van kwaliteiten: oplossen van wateroverlast, ontspannen, spelen, sporten, ontmoeten, ... Het waterplein in Tiel is één van de maatregelen uit het programma 'Tiel-oost droger en mooier'. Omdat de wijk lager gelegen is en daarom te kampen heeft met wateroverlast, werden er verschillende ingrepen doorgevoerd om daar een eind aan te maken. Naast de aanleg van het waterplein werden er ook andere maatregelen genomen zoals het afkoppelen van hemelwater, waterdoorlatende verharding en drainage.

De verouderde buurt in Tiel-oost werd recent aangepakt om de buurt aantrekkelijker te maken en de waterproblematiek op te lossen. Naast het vernieuwen van de woningen, scheiden van afvalwater en hemelwater, waterpassende bestrating, ... werd er geïnvesteerd in een plein, meer bepaald een waterplein. In droge tijden fungeert het als een speel- en ontmoetingsplek, in natte tijden als een tijdelijke vijver. Het project is tot stand gekomen door de inbreng van de buurtbewoners en de naastgelegen basisschool De Achtbaan. Het plein is opgebouwd uit hellingen dus volledig

toegankelijk voor mindervaliden. Het verdiepte bassin is in droge tijden een sportterrein. Bij regen worden eerst twee bassins gevuld waar kinderen al spelend kunnen lopen over de stapstenen, pas bij forse regen wordt het hele plein gevuld met water. Naast het plein bevinden zich groene zones waar de omwonenden kunnen ontspannen. Door de combinatie van waterafvoer en het vullen van de bassins komt het water nooit hoger dan 70 centimeter op het waterplein. Rond de bassins is plaats voorzien voor ouderlijk toezicht op verharde of groene stukken van het plein.

LOCATIE Crickhowell, Verenigd Koninkrijk

INITIATIEFNEMERS Lokale handelaars en burgers

PARTNER(S) /

COMPLEXITEIT Complex

FINANCIERING Eigen financiering

PERIODE Start: 2012

MEER INFORMATIE totallylocally.org/hq/

TOTALLY LOCALLY | CRICKHOWELL

STRATEGIEËN | IDENTITEIT | LOKALE ECONOMIE ONDERSTEUNEN | PARTICIPATIE

Totally Locally is een beweging die consumenten aanmoedigt om bij lokale, onafhankelijke handelaars te gaan winkelen. Het doel van de beweging is om niet enkel de lokale economie te ondersteunen maar om de veerkracht van het hele dorp of stadje een boost te geven.

Totally Locally begon in het Britse stadje Crickhowell, waar de lokale handelaren de handen in elkaar sloegen om iets te doen aan het verdwijnen van kleine en onafhankelijke winkels uit het centrum. Deze winkels werden weggeconcurrereerd door filialen van multinationals, die door hun onderneming offshore te vestigen de plaatselijke inkomstenbelastingen niet moesten betalen. De inwoners van Crickhowell probeerden bij wijze van experiment met de lokale handelaren van het stadje "offshore te gaan", om dezelfde voordelige belastingcondities als de multinationals te kunnen krijgen. Uit dit experiment groeide de Totally Locally beweging, waarbij handelaren

zich profileren als een Totally Locally winkel. Deelnemers krijgen een Totally Locally kit met onder andere een herkenbare sticker om op de deur te plakken, om zo de beweging te verspreiden onder de consumenten. Totally Locally verspreidde zich snel naar andere Engelse dorpen en stadjes op het platteland als een branding- en marketing campagne voor onafhankelijke, lokale handelaars en organiseert tal van activiteiten: van markten, co-working plekken, pop-up winkels tot open dagen op zondag. Momenteel zijn er een 50-tal Totally Locally dorpen en stadjes in het Verenigd Koninkrijk, Australië en Nieuw-Zeeland.

LOCATIE	Malempré, Provincie Luxemburg
INITIATIEFNEMERS	Dorpsbewoners Malempré
PARTNER(S)	Commune de Malempré, Coretec Energy, FRW Facilitateur Bois-Energie PBE&DR, Fonds Energie, UREBA, Fondation Rurale de Wallonie
COMPLEXITEIT	Complex
FINANCIERING	€ 205.500 (netto) - jaarlijkse winst € 19.000
PERIODE	2013 - 2014
MEER INFORMATIE	Plan Bois Energie, www.frw.be/pbe.html

SNOEIHOUD ALS ENERGIEBRON | MALEMPRÉ

STRATEGIE | LOKAAL ENERGIE OPWEKKEN

In het landelijke Waalse dorp Malempré werd enkele jaren geleden door de dorpscoöperatie een lokaal warmtenet aangelegd dat plaatselijk snoeihout als energiebron gebruikt.

De aanleiding voor het warmtenet kwam er toen de drinkwaterleiding aan vervanging toe was. Met ondersteuning van de gemeente richtten de inwoners een dorpscoöperatie op om het warmtenet te beheren. Daarnaast startten ze ook een producentencoöperatie, die instaat voor de levering van de lokaal geoogste biomassa, in dit geval snoeihout en restproducten van de land- en bosbouw. De burgercoöperatie beschikte slechts over een zeer beperkt eigen kapitaal. De inwoners van Malempré haalden investeringsmiddelen bij verschillende overheden, zoals het Waals Energiefonds, subsidies voor het gebruik van duurzame energie en investeringen in

de landbouwsector. De rest van het kapitaal werd aangevuld met een klassieke financiering door de bank, waarvoor de gemeente borg staat. In ruil zorgt de producentencoöperatie voor het onderhoud van meer dan 400 km houtkanten op openbare bermen. Dankzij die verschillende inkomensbronnen is het gelukt om een lokaal energienet aan te leggen. Dat net voorziet 42 woningen en 4 openbare gebouwen in het dorpscentrum van lokaal geproduceerde energie. Zo spaart Malempré jaarlijks 120.000 liter stookolie uit en vermijden ze per jaar ongeveer 300 ton CO₂-uitstoot.

Bronvermelding

01 Charmante dorpen

Charmante dorpen, <https://www.toerismewesthoek.be/nl/charmante-dorpen>, geraadpleegd op 30 november 2017.

02 Dorpscafé Carpe

Ruraal Netwerk, <https://ruraalnetwerk.be/projecten/dorpspunt-carpe-beveren-ad-ijzer>, geraadpleegd op 3 december 2017.

03 Dorpsonthaalpunten

Provincie West-Vlaanderen, https://www.west-vlaanderen.be/overwvl/beleid_bestuur/gebiedsgerichte_werking/leefbaarheidscatalogus/documents/lbh-catalogus_w_speelpleintje_heuvelland.pdf, geraadpleegd op 20 november 2017.

Lokaal Bestuur Vlaanderen, http://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/beleidsrapporten/M_prof4OceScan_20140212_121945.pdf, geraadpleegd op 20 november 2017.

04 Buurtzorg

Provincie West-Vlaanderen https://www.west-vlaanderen.be/kwaliteit/welzijn_/wonenenwoon omgeving/samenwerkingwonenwelzijnzorg/documents/emelgem.pdf, geraadpleegd op 24 november 2017.

OCMW Izegem, <http://www.ocmw.izegem.be/nl/920/content/3190/woon-zorg-project.html>, geraadpleegd op 24 november 2017.

05 Senioren Onder De Toren

OCMW Maldegem, <https://www.ocmwmaldegem.be/senioren-onder-de-toren>, geraadpleegd op 22 november 2017.

VVSG, <http://www.vvsg.be/praktijkenbank/Paginas/Senioren-onder-de-toren.aspx>, geraadpleegd op 22 november 2017.

06 Bruggen Naar Rabot

Bruggen naar Rabot, <https://stad.gent/bruggen-naar-rabot>, geraadpleegd op 7 december 2017.

07 Dorpsraad

Sinaai leeft, <http://www.sinaaileeft.be>, geraadpleegd op 6 december 2017.

08 Slaatje Praatje

Slaatje Praatje, <https://www.slaatjepraatje.be/>, geraadpleegd op 9 december 2017.

09 Buurtkar

De Buurtkar, <http://www.buurtkar.be>, geraadpleegd op 20 november 2017.

Gemeente Bornem, <https://www.bornem.be/product/1098/de-buurtkar>, geraadpleegd op 20 november 2017.

10 Tisselt Vaart Wel

Tisselt Vaart Wel, <http://www.tisselt.be/>, geraadpleegd op 30 november 2017.

11 Klimaatrobuust Sint-Andries

Klimaatrobuust Sint-Andries, <http://stadslab2050.be/klimaatadaptatie>, geraadpleegd op 1 december 2017.

12 De Netzak

De NetZak, <https://www.zoersel.be/index.aspx?SGREF=10062&CREF=81145>, geraadpleegd op 5 december 2017.

13 Buurtbus

Buurtbus, <http://www.sociaalhuismalle.be/Dienstverlening/DeBuurtbus/tabid/2797/Default.aspx>, geraadpleegd op 21 november 2017.

14 Detailhandelscoaching

Detailhandelscoaches, <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dwep/deis/detailhandelscoaches.html>, geraadpleegd op 9 december 2017.

15 Meerle, Ons Dorp

Meerle, ons dorp, <https://www.hoogstraten.be/bouwen-en-wonen/ruimtelijke-ordering/meerle-ons-dorp>, geraadpleegd op 9 december 2017.

16 Samentuin De Tuinfluiter

Samen Tuinen, <http://www.samentuinen.org>, geraadpleegd op 24 november 2017.

Velt, Samentuin De Tuinfluiter, http://www.velt.be/sites/files/content/documenten/Samentuinen/samentuin_de_tuinfluiter_vorselaar.pdf, geraadpleegd op 24 november 2017.

17 (H)echt Arendonk

(H)echt Arendonk, <https://www.hechtarendonk.be>, geraadpleegd op 21 november 2017.

18 Buurtbabbelbank

BuurtBabbelBank Arendonk, <https://wwwarendonk.be/leven/buurten/buurtbabbelbank/>, geraadpleegd op 22 november 2017.

Buurtbabbelbank brengt mensen dichterbij elkaar, http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20170623_02939455, geraadpleegd op 25 november 2017.

19 De Bonten Hannen

De Bonten Hannen, <http://www.bontenhannen.be/InfoEnReservatie.aspx>, geraadpleegd op 6 december 2017.

De Architectengroep, <http://dearchitectengroep.be/bontenhannen/>, geraadpleegd op 9 december 2017.

20 Fosterfiets

Vorming Plus Kempen, <https://vormingpluskempen.be/projecten/mobiliteit/alleman-mobiel/fosterfiets-wordt-feit/>, geraadpleegd op 6 december 2017.

Vorming Plus Kempen, <https://vormingpluskempen.be/dagboek/fosterfiets/>, geraadpleegd op 6 december 2017.

Ik geraak niet, <http://ikgeraakniet.be/inspiratie/49>, geraadpleegd op 6 december 2017.

Nnieuws, <https://nnieuws.be/artikel/fosterfietsen-verhogen-werkkansen>, geraadpleegd op 6 december 2017.

21 Molmobiel

Gemeente Mol, Molmobiel, <https://www.gemeentemol.be/product/2586/molmobiel-winkelbus-marktbus-of-eetbus>, geraadpleegd op 24 november 2017.

OCMW Mol, Molmobiel, <https://www.gemeentemol.be/nieuwsdetail/6392/een-winkelbus-marktbus-of-eetbus-voor-minder-mobiele-inwoners>, geraadpleegd op 24 november 2017.

Mobiliteitscentrale Aangepast Vervoer, <http://www.mav.info>, geraadpleegd op 24 november 2017.

22 Buurtbar

Buurtbar, www.buurtbar.be, geraadpleegd op 22 november 2017.

Oasis Belgium VZW, <https://oasisbe.com/buurtbar-dutch/>, geraadpleegd op 22 november 2017.

D1 DORV Zentrum

DORV Zentrum, <http://www.dorv.de>, geraadpleegd op 23 november 2017.

N1 Boerenspul

Door het midden!, <https://ruimtevolk.nl/publicaties/door-het-midden/>, geraadpleegd op 2 december 2017.

Herbestemmen monumentale boerderij te Garyp, <https://www.detsjoender.nl/herbestemmen-monumentale-boerderij-garyp.html>, geraadpleegd op 2 december 2017.

N2 De Huiskamer

Huiskamer Eijsden, <https://eijsden-margraten.socialekaartnederland.nl/organisaties/huiskamer-eijsden-eijsden>, geraadpleegd op 2 december 2017.

N3 De Stip/Wij Groningen

Movisie: kennis en aanpak sociale vraagstukken, <https://www.movisie.nl/praktijkvoorbeeld/stip-centraal-punt-wijk>, geraadpleegd op 4 december 2017.

WIJ Groningen, <https://wij.groningen.nl>, geraadpleegd op 4 december 2017.

N4 Dorpscafé Schuttershof

Café Schuttershof, <http://www.cafeschuttershof.nl>, geraadpleegd op 24 november 2017.

Tilburgers.nl, <https://www.tilburgers.nl/cooperatie-esbeek-een-huiskamer-voor-het-hele-dorp/>, geraadpleegd op 24 november 2017.

N5 Kindervoedselbank

Stichting Durf Jij, <http://durfjij.info>, geraadpleegd op 9 december 2017.

David (19) richt voedselbank op voor kinderen. <https://www.npo3fm.nl/nieuws/3fm/375084-david-19-richt-een-voedselbank-op-voor-kinderen> geraadpleegd op 19 december 2017.

N6 Operatie Steenbreek

Operatie Steenbreek, <http://www.operatiesteenbreek.nl>, geraadpleegd op 20 november 2017.

N7 Peelpioniers

De Peelpioniers, <https://www.peelpioniers.nl>, geraadpleegd op 9 december 2017.

N8 Sporthal Ruinen

Dagblad van het Noorden, <http://www.dvhn.nl/drenthe/Sporthal-De-Marse-spil-in-duurzamer-Ruinen-22554008.html>, geraadpleegd op 6 december 2017.

Ondernemend Ruinen, <http://ondernemendruinen.nl/?p=1186>, geraadpleegd op 6 december 2017.

N9 The Next Mobility Hack

The Next Mobility Hack, <http://nextmobilityhack.nl>, geraadpleegd op 4 december 2017.

N10 Thuisafgehaald

Thuisafgehaald, <https://www.thuisafgehaald.nl>, geraadpleegd op 22 november 2017.

N11 Waddengoud

Waddengoud, <http://www.waddengoud.nl>, geraadpleegd op 3 december 2017.

Netwerk Duurzame Dorpen, <https://www.netwerkduurzamedorpen.nl/fryslan/oosterend-terschelling/initiatieven/waddengouddorp-oosterend>, geraadpleegd op 3 december 2017.

N12 Waterplein

Waterplein Tiel, alles in één, http://www.urbanisten.nl/wp/wp-content/uploads/publication_UB_Straatbeeld_september2015.pdf, geraadpleegd op 4 december 2017.

Ruimtelijke adaptatie, <https://ruimtelijkeadaptatie.nl/voorbeelden/@161147/waterplein-tiel/>, geraadpleegd op 4 december 2017.

U1 Totally Locally

Totally Locally HQ, <http://totallylocally.org/hq/>, geraadpleegd op 18 december 2017.

The town that took on the taxman, <https://www.youtube.com/watch?v=U0PIhNMyN80>, geraadpleegd op 18 december 2017.

W1 Snoeihout Als Energiebron

Plan Bois Energie, <http://www.frw.be/pbe.html>, geraadpleegd op 15 december 2017.

Afbeeldingen

01 Charmante dorpen

[AFB 1](https://www.toerismewesthoek.be/nl/charmante-dorpen) <https://www.toerismewesthoek.be/nl/charmante-dorpen>

[AFB 2](http://www.toerismepoperinge.be/nl/charmante-dorpen-in-poperinge) <http://www.toerismepoperinge.be/nl/charmante-dorpen-in-poperinge>

[AFB 3](http://www.ediksmuide.be/nieuws/nieuws/diksmuide-heeft-drie-charmante-dorpen/) <http://www.ediksmuide.be/nieuws/nieuws/diksmuide-heeft-drie-charmante-dorpen/>

02 Dorpscafé Carpe

[AFB 1](https://www.matexi.be/-/media/images/blog/10-finalisten-in-de-running-voor-de-matexi-award/alveringen.jpg?mw=1200&hash=B39983A3E3254BE601B2487E86AAB86375118227) <https://www.matexi.be/-/media/images/blog/10-finalisten-in-de-running-voor-de-matexi-award/alveringen.jpg?mw=1200&hash=B39983A3E3254BE601B2487E86AAB86375118227>

[AFB 2](https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/02/10/7f61e00c-8ea6-4d67-ac6e-da10dfd7fcb5_original.jpg?maxheight=460&maxwidth=638) https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/02/10/7f61e00c-8ea6-4d67-ac6e-da10dfd7fcb5_original.jpg?maxheight=460&maxwidth=638

[AFB 3](https://cbs.radio1.be/sites/default/files/styles/1200x600/public/article/2017_05/img_8284.jpg?itok=bttxT00r) https://cbs.radio1.be/sites/default/files/styles/1200x600/public/article/2017_05/img_8284.jpg?itok=bttxT00r

03 Dorpsonthaalpunten

[AFB 1](https://www.debron.be/images/3_ZMW_Heuveland.jpg) https://www.debron.be/images/3_ZMW_Heuveland.jpg

[AFB 2](http://www.dreamgardening.be/Realisaties.html) <http://www.dreamgardening.be/Realisaties.html>

[AFB 3](http://www.toerismeheuveland.be/images/photolib/noresize/52782/dorpsonthaalpunt-westouter_picknickplaats.jpg) http://www.toerismeheuveland.be/images/photolib/noresize/52782/dorpsonthaalpunt-westouter_picknickplaats.jpg

04 Buurtzorg

[AFB 1](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c8/Gemeentehuis_Emelgem_-_Emelgem_-_2016.jpg) https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c8/Gemeentehuis_Emelgem_-_Emelgem_-_2016.jpg

[AFB 2](https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/10/10/a2963b21-74d4-4aa6-afc8-7afdf07d1079_original.jpg?maxheight=465&maxwidth=700) https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/10/10/a2963b21-74d4-4aa6-afc8-7afdf07d1079_original.jpg?maxheight=465&maxwidth=700

[AFB 3](http://www.ontknoop.be/websites/1/uploads/image/logo%27s/DORPSHUIS%20EMELGEM.jpg) <http://www.ontknoop.be/websites/1/uploads/image/logo%27s/DORPSHUIS%20EMELGEM.jpg>

05 Senioren Onder De Tore

[AFB 1](https://www.ocmwmaldegem.be/files/uploads/images/OCMW/Residentiele%20zorg/voorgevel-pastorij-adegem.jpg) <https://www.ocmwmaldegem.be/files/uploads/images/OCMW/Residentiele%20zorg/voorgevel-pastorij-adegem.jpg>

[AFB 2](https://image.slidesharecdn.com/presentatiepietvambekemverstraeteseniorenonderdeto-renocmwmaldegem-aiko-150610085517-lva1-app6892/95/8-juni-2015vrpwooncongrespiet-van-wambeke-en-michiel-verstraetevergrijzing-en-verzilvering-25-638.jpg?cb=1433926641) <https://image.slidesharecdn.com/presentatiepietvambekemverstraeteseniorenonderdeto-renocmwmaldegem-aiko-150610085517-lva1-app6892/95/8-juni-2015vrpwooncongrespiet-van-wambeke-en-michiel-verstraetevergrijzing-en-verzilvering-25-638.jpg?cb=1433926641>

[AFB 3](https://image.slidesharecdn.com/presentatiepietvambekemverstraeteseniorenonderdeto-renocmwmaldegem-aiko-150610085517-lva1-app6892/95/8-juni-2015vrpwooncongrespiet-van-wambeke-en-michiel-verstraetevergrijzing-en-verzilvering-41-638.jpg?cb=1433926641) <https://image.slidesharecdn.com/presentatiepietvambekemverstraeteseniorenonderdeto-renocmwmaldegem-aiko-150610085517-lva1-app6892/95/8-juni-2015vrpwooncongrespiet-van-wambeke-en-michiel-verstraetevergrijzing-en-verzilvering-41-638.jpg?cb=1433926641>

06 Bruggen Naar Rabot

[AFB 1](https://stad.gent/bruggen-naar-rabot/buurtbeheer-rabot-blaisantvest) <https://stad.gent/bruggen-naar-rabot/buurtbeheer-rabot-blaisantvest>

[AFB 2](https://stad.gent/bruggen-naar-rabot/deelprojecten-bruggen-naar-rabot/een-buurttuin-voor-de-buurt-van-de-kwakkelstraat) <https://stad.gent/bruggen-naar-rabot/deelprojecten-bruggen-naar-rabot/een-buurttuin-voor-de-buurt-van-de-kwakkelstraat>

[AFB 3](https://stad.gent/samenleven-welzijn-gezondheid/samenleven/samen-doen/tijdelijke-invulling-van-terreinen-en-gebouwen/10-jaar-de-site) <https://stad.gent/samenleven-welzijn-gezondheid/samenleven/samen-doen/tijdelijke-invulling-van-terreinen-en-gebouwen/10-jaar-de-site>

07 Dorpsraad

[AFB 1](https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/10/21/Sinaai_-_groepsfoto_2017.jpg) https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/10/21/Sinaai_-_groepsfoto_2017.jpg

[AFB 2](http://www.sinaaileeft.be/images/koers2015/koers2.jpg) <http://www.sinaaileeft.be/images/koers2015/koers2.jpg>

[AFB 3](http://www.sinaaileeft.be/images/11-11-11/11-11-11_17.jpg) http://www.sinaaileeft.be/images/11-11-11/11-11-11_17.jpg

08 Slaatje Praatje

AFB 1 https://www.slaatjepraatje.be/wp-content/uploads/2017/03/DSC_0071_P.jpg

AFB 2 https://www.slaatjepraatje.be/wp-content/uploads/2017/03/DSC_0113_P.jpg

AFB 3 https://www.slaatjepraatje.be/wp-content/uploads/2017/03/DSC_0066_P.jpg

09 Buurtkar

AFB 1 <https://www.bornem.be/product/1098/de-buurtkar>

AFB 2 https://gvacdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/06/23/4e77c512-582b-11e7-aedd-981cf2689f80_original.jpg

AFB 3 <http://krokant.be/portfolio/de-buurtkar/>

10 Tisselt Vaart Wel

AFB 1: via Myriam Van Epperzeel

AFB 2: via Myriam Van Epperzeel

AFB 3: via Myriam Van Epperzeel

11 Klimaatrobuust Sint-Andries

AFB 1 <http://stadslab2050.be/klimaatadaptatie/klimaatrobuust-een-verkenning/startmoment-klimaatbestendig-sint-andries>

AFB 2 <http://stadslab2050.be/klimaatadaptatie/klimaatrobuust-een-verkenning/reactie-buurtbewoners-over-klimaatrobuust-sint>

AFB 3 <http://stadslab2050.be/project/klimaatadaptatie/groene-ader>

12 De Netzak

AFB 1 <https://www.hln.be/regio/zoersel/gemeente-opent-sociale-kruidenier~ab251dc6/>

AFB 2 http://www.sociaalwinkelpunt.be/sociale_winkelpunten/denetzak_zoersel

13 Buurtbus

AFB 1 https://images4.persgroep.net/rcs/1WI0FGQjXN8yrJR-zP4YICpsirs/diocontent/75432843/_crop/0/0/1580/1128/_fitwidth/763?appld=2dc96dd3f167e919913d808324cbfeb2&quality=0.8

AFB 2 http://zoersel.cdev.be/sites/zoersel/files/imagecache/gallery_large_image/nieuws/buurtbus-160617-2.jpg

AFB 3 http://www.meermobiel.be/sites/default/files/buurtbus_logo_wit.jpg

14 Detailhandelscoaching

AFB 1 http://www.caluwe.be/content_images_v3/DOCUMENTEN/afbeeldingen/thumbs/bigIMG_1505.JPG

AFB 2 http://www.caluwe.be/content_images_v3/DOCUMENTEN/afbeeldingen/thumbs/bigdetailhandel.jpg

AFB 3 http://www.debie-media.be/ckfinder/userfiles/images/profielen/handelaars/Bergstraatcomite/bergstraat_foto4.jpg

15 Meerle, Ons Dorp

AFB 1 <https://www.hoogstraten.be/sites/default/files/styles/large/public/public/communicatie/foto/Uitleenpost%20Bib%20Meerle.JPG?itok=k7cs4eKZ>

AFB 2 https://dvqlxo2m2q99q.cloudfront.net/000_clients/715935/page/h400-7159356ytUzISw.jpg

AFB 3 <https://www.hoogstraten.be/sites/default/files/public/Infotent%20op%20evenementen.jpg>

16 Samentuin De Tuinfluiter

AFB 1 https://image.isu.pub/130710124544-f34854891c4e791e4990992aeba486e9/jpg/page_1.jpg

AFB 2 <https://vormingpluskempen.be/wp/wp-content/uploads/2013/10/fac9770ae986695c80dfb6c58f312f32.jpg>

AFB 3 <https://i1.wp.com/vormingpluskempen.be/wp/wp-content/uploads/2013/06/samentuin.jpg?fit=550%2C368&ssl=1>

17 (H)echt Arendonk

AFB 1 http://www.ocmwarendonk.be/files/pages_wysiwyg/1393934323/generatie_flickrx.jpg

AFB 2 https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2014/03/10/Hecht_Arendonk_2014_2.jpg?maxheight=460&maxwidth=638

AFB 3 <http://www.oudeneenzaam.be/inspirerende-praktijken.html>

18 Buurtbabbelbank

AFB 1: [https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/06/23/6d1c7cc2-581e-](https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/06/23/6d1c7cc2-581e-11e7-8c94-4e18f438453f_original.jpg?maxheight=465&maxwidth=700)

[11e7-8c94-4e18f438453f_original.jpg?maxheight=465&maxwidth=700](https://nbocdn.akamaized.net/Assets/Images_Upload/2017/06/23/6d1c7cc2-581e-11e7-8c94-4e18f438453f_original.jpg?maxheight=465&maxwidth=700)

19 De Bonten Hannen

AFB 1 <http://dearchitectengroep.be/bonten-hannen>

AFB 2 <http://dearchitectengroep.be/bonten-hannen>

AFB 3 http://dearchitectengroep.be/medialibrary/cache/newsthumbretina/media/DSC_0057_1_256_253_256.JPG?t=20160119122351

20 Fosterfiets

AFB 1 <https://i1.wp.com/vormingpluskempen.be/wp/wp-content/uploads/2017/10/foster01.jpg?zoom=2&fit=1024%2C683&ssl=1>

AFB 2 https://i0.wp.com/vormingpluskempen.be/wp/wp-content/uploads/2016/12/sollicitant_1200.jpg?zoom=2&fit=1200%2C801&ssl=1

AFB 3 <https://nnieuws.be/artikel/fosterfietsen-verhogen-werkkansen>

21 Molmobiel

AFB 1 https://www.gemeentemol.be/file_uploads/348002.JPG

AFB 2 https://www.gemeentemol.be/file_uploads/347990.JPG

AFB 3 https://www.gemeentemol.be/file_uploads/347993.JPG

22 Buurtbar

AFB 1 https://storage.googleapis.com/wzukusers/user-13978371/images/593e5696b82a0E2ciLq7/kolmenwijk-Astrid_d1450.jpg

AFB 2 <https://storage.googleapis.com/wzukusers/user-13978371/images/593e57942e8e2XEYMIfJ/>

duo-plus-project-gestart-in-beringen_foto-internetgazet.jpg - Foto van Hans Put

AFB 3 https://storage.googleapis.com/wzukusers/user-13978371/images/56ebed275a843QGvTUeh/Foto-bewerkt-LH_d1450.jpg

D1 DORV Zentrum

AFB 1 <https://slowretail.com/2010/11/04/dorf-macht-dorv-in-julich-barmen/>

AFB 2 <https://slowretail.com/2010/11/04/dorf-macht-dorv-in-julich-barmen/>

AFB 3 <http://www.rp-online.de/nrw/staedte/dormagen/neue-dorflaeden-fuer-den-einkauf-vor-ort-aid-1.6211991>

N1 Boerenspul

AFB 1 https://www.detsjoender.nl/userfiles/images/Foto%20Site/Boerespul%20zoekt%20volk/Foto-nr-6_1024x683.jpg

AFB 2 <https://www.detsjoender.nl/userfiles/images/Foto%20Site/Boerespul%20zoekt%20volk/2015-03-16%2013.38.02.jpg>

AFB 3 https://www.detsjoender.nl/userfiles/images/Foto%20Site/Boerespul%20zoekt%20volk/Foto-nr-9_1024x683.jpg

N2 De Huiskamer

AFB 1 <https://www.eijsden-margraten.nl/data/images/3/4/7/4/huiskamer-gsd.jpg>

AFB 2 <https://www.eijsden-margraten.nl/data/images/3/3/9/8/jt-huiskamer-van-sint-geetruid-2845.jpg>

AFB 3 https://www.eijsden-margraten.nl/data/images/3/4/7/5/huiskamer-project-noorbeek-opening-021_fotograaf-michel-loo.jpg

N3 De Stip/Wij Groningen

AFB 1 http://www.peelbelangonline.nl/sites/default/files/styles/uitvergroot/public/_FKL%20Wijkondersteuningspunt%20Boletenplein_Asten%206%20%28F%29.jpg?itok=pdQG5PMa

AFB 2-7 <https://wij.groningen.nl>

AFB 8 http://www.peelbelangonline.nl/sites/default/files/styles/groot/public/_FKL%20Wijkondersteuningspunt%20Boletenplein_Asten%204%20%28F%29.jpg?itok=x0KcQER0

AFB 8 http://www.peelbelangonline.nl/sites/default/files/styles/groot/public/_FKL%20Wijkondersteuningspunt%20Boletenplein_Asten%204%20%28F%29.jpg?itok=x0KcQER0

AFB 8 http://www.peelbelangonline.nl/sites/default/files/styles/groot/public/_FKL%20Wijkondersteuningspunt%20Boletenplein_Asten%204%20%28F%29.jpg?itok=x0KcQER0

N4 Dorpscafé Schuttershof

AFB 1 <http://www.andreasschotel.nl/media/k2/galleries/13/z-buitenaanzicht.jpg>

AFB 2 http://www.cafeschuttershof.nl/images/DSC_0054_kleiner.jpg

AFB 3 <https://www.tilburgers.nl/wp-content/uploads/2012/04/esbeek.jpg>

N5 Kindervoedselbank

AFB 1 <http://durffijj.info/portfolio/>

AFB 2 <http://durffijj.info/portfolio/>

AFB 3 <https://www.npo3fm.nl/nieuws/3fm/375084-david-19-richt-een-voedselbank-op-voor-kinderen>

N6 Operatie Steenbreek

AFB 1 <http://www.operatiesteenbreek.nl/operatie-steenbreek-2/>

AFB 2 http://www.operatiesteenbreek.nl/wp-content/uploads/2014/09/sintpieter_groen.jpg

AFB 3 <http://www.operatiesteenbreek.nl/operatie-steenbreek-2/>

AFB 4 <http://www.operatiesteenbreek.nl/operatie-steenbreek-2/>

N7 Peelpioniers

AFB 1: <https://www.facebook.com/peelpioniers/photos/a.1328060030650743.1073741830.974373942686022/1328061200650626/?type=3&theater>

AFB 2: <https://www.peelpioniers.nl/images/aanhetwerk.jpg>

AFB 2: <https://www.peelpioniers.nl/images/aanhetwerk.jpg>

AFB 3: <https://www.facebook.com/peelpioniers/photos/a.1070908239699258.1073741828.974373942686022/1364829096973836/?type=3&theater>

AFB 3: <https://www.facebook.com/peelpioniers/photos/a.1070908239699258.1073741828.974373942686022/1364829096973836/?type=3&theater>

N8 Sporthal Ruinen

[AFB 1](http://www.dvhn.nl/drenthe/l39uy3-B88794236Z.1_20171005174121_000GDIMPN5J.1-0.jpg/) http://www.dvhn.nl/drenthe/l39uy3-B88794236Z.1_20171005174121_000GDIMPN5J.1-0.jpg/

[ALTERNATES/WIDE_768/B88794236Z.1_20171005174121_000+GDIMPN5J.1-0.jpg](http://www.ruinen.net/wp-content/uploads/2014/10/1780667_793990527310713_4606513834024549978_n.jpg)

[AFB 2](http://www.ruinen.net/wp-content/uploads/2014/10/1780667_793990527310713_4606513834024549978_n.jpg) http://www.ruinen.net/wp-content/uploads/2014/10/1780667_793990527310713_4606513834024549978_n.jpg

[AFB 3](http://www.ruinen.net/wp-content/uploads/2014/06/bord_ruinen.jpg) http://www.ruinen.net/wp-content/uploads/2014/06/bord_ruinen.jpg

N9 The Next Mobility Hack

[AFB 1](http://nextmobilityhack.nl/fotoalbum-the-next-mobility-hack-14-15-oktober-2016/) <http://nextmobilityhack.nl/fotoalbum-the-next-mobility-hack-14-15-oktober-2016/>

[AFB 2](http://nextmobilityhack.nl/fotoalbum-the-next-mobility-hack-14-15-oktober-2016/) <http://nextmobilityhack.nl/fotoalbum-the-next-mobility-hack-14-15-oktober-2016/>

[AFB 3](http://nextmobilityhack.nl/fotoalbum-the-next-mobility-hack-14-15-oktober-2016/) <http://nextmobilityhack.nl/fotoalbum-the-next-mobility-hack-14-15-oktober-2016/>

N10 Thuisafgehaald

[AFB 1](https://www.thuisafgehaald.nl/thuisafgehaald-blog-kok-van-de-maand-94731/item94731) <https://www.thuisafgehaald.nl/thuisafgehaald-blog-kok-van-de-maand-94731/item94731>

[AFB 2](http://www.ineziatief.com/wp-content/uploads/2014/01/DSC_0535-geven.jpg) http://www.ineziatief.com/wp-content/uploads/2014/01/DSC_0535-geven.jpg

[AFB 3](https://www.vn.nl/wp-content/uploads/sites/3/2013/03/1874ffdc-9db6-4b2b-85bf-72b9e351b171_thuisAfgehaald_FC_preview1.jpg) https://www.vn.nl/wp-content/uploads/sites/3/2013/03/1874ffdc-9db6-4b2b-85bf-72b9e351b171_thuisAfgehaald_FC_preview1.jpg

N11 Waddengoud

[AFB 1](http://www.waddengoud.nl/uploads/pics/Terschelling-waddengoud-web_02.jpg) http://www.waddengoud.nl/uploads/pics/Terschelling-waddengoud-web_02.jpg

[AFB 2](http://www.waddengoud.nl/uploads/pics/Kaapsdune-bord-polderpracht-waddengouddorp.jpg) <http://www.waddengoud.nl/uploads/pics/Kaapsdune-bord-polderpracht-waddengouddorp.jpg>

[AFB 3](http://www.waddengoud.nl/uploads/pics/Opening-Waddengouddorp-Oosterend-8mei2015-web.jpg) <http://www.waddengoud.nl/uploads/pics/Opening-Waddengouddorp-Oosterend-8mei2015-web.jpg>

N12 Waterplein

[AFB 1](http://detielenaar.nl/sites/default/files/styles/groot_cr1/public/field_foto_secundair/waterpleinopeningtielooost_mg_6694.jpg?itok=DyGpwkid) http://detielenaar.nl/sites/default/files/styles/groot_cr1/public/field_foto_secundair/waterpleinopeningtielooost_mg_6694.jpg?itok=DyGpwkid

[AFB 2](http://detielenaar.nl/sites/default/files/styles/groot_cr1/public/field_foto_secundair/waterpleintielloost0557.jpg?itok=A1qJRXNg) http://detielenaar.nl/sites/default/files/styles/groot_cr1/public/field_foto_secundair/waterpleintielloost0557.jpg?itok=A1qJRXNg

[AFB 3](https://www.straatbeeld.nl/static/site/img/module/content/article/24248/header.jpg) <https://www.straatbeeld.nl/static/site/img/module/content/article/24248/header.jpg>

U1 Totally Locally

[AFB 1](https://i.ytimg.com/vi/sJbabNl1S4Q/maxresdefault.jpg) <https://i.ytimg.com/vi/sJbabNl1S4Q/maxresdefault.jpg>

[AFB 2](https://i.ytimg.com/vi/UbFBvE-8OTo/maxresdefault.jpg) <https://i.ytimg.com/vi/UbFBvE-8OTo/maxresdefault.jpg>

[AFB 3](https://www.facebook.com/totallylocallycrickhowell/photos/a.175889339283983.1073741832.167971526742431/732392990300279/?type=3&theater) <https://www.facebook.com/totallylocallycrickhowell/photos/a.175889339283983.1073741832.167971526742431/732392990300279/?type=3&theater>

W1 Snoeihout Als Energiebron

[AFB 1](https://www.bioenergie-promotion.fr/wp-content/uploads/2016/01/malempre-chaleur-d-y-vivre-photo-scrfls-540x248.jpg) <https://www.bioenergie-promotion.fr/wp-content/uploads/2016/01/malempre-chaleur-d-y-vivre-photo-scrfls-540x248.jpg>

[AFB 2](http://o1.ldh.be/image/thumb/57d1075d3570646c923adfc3.jpg) <http://o1.ldh.be/image/thumb/57d1075d3570646c923adfc3.jpg>

[AFB 3](http://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/channelentries/5f8q4e7/images/Coop%20Explore%20) <http://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/channelentries/5f8q4e7/images/Coop%20Explore%20>

[Malempre%20-%20Coopburo%20-%20Hannes%20\(13\).JPG](http://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/channelentries/5f8q4e7/images/Coop%20Explore%20Malempre%20-%20Coopburo%20-%20Hannes%20(13).JPG)

COLOFON

Veerkracht in dorpen: 37 inspirerende projecten

2019

ONDERZOEKSTEAM UNIVERSITEIT ANTWERPEN

Kato Allaert

Tom Coppens

Maarten Van Acker

voor wetenschappelijke referentie:

Allaert, K., Coppens, T. en Van Acker, M. (2018) **Veerkracht**

in dorpen: 37 inspirerende projecten. Universiteit Antwerpen.

STUDENTEN MASTER ARCHITECTUUR, UNIVERSITEIT ANTWERPEN

Emile Broucke, Dieuwke Cappaert, Lothar De Beckker, Annelies De Langh, Jens Fruytier, Matthias Gios, Caroline Goossens, Caroline Lesire, Romanie Paeps, Kim Roebroeks, Jens Roziers, Geronimo Saey, Thomas Thijs, Jonas Van Clemen, Joris Van Weddingen

VORMGEVING

Kato Allaert & Jens Fruytier, Universiteit Antwerpen

in opdracht van de provincie Antwerpen

STUURGROEP PROVINCIE ANTWERPEN

Herman De Pauw

Leen Dries

Dietmar Bosmans

Tinne Van Looy

Johny Geerinckx

Myriam Rebahi

Kris Van Nieuwenhove

OVERIGE BETROKKEN MEDEWERKERS PROVINCIE ANTWERPEN

Chris Brouwers
Els Van Praet
Felix Van Roost
Jeroen Valgaeren
Kris Mees
Lieven De Rycke
Mathias De Beucker
Resi Pansaerts
Rudy Marynissen
Sabrina Verbeek
Wim De Weerd

MET INPUT VAN

Davy Sterkens, Innovatiesteunpunt
Davy Froyen, Provincie Limburg
Katrien De Merlier, Provincie Oost-Vlaanderen
Karl Catteuw, Provincie West-Vlaanderen
Koen Dewulf, Vlaamse vereniging Dorpsbelangen
Goele Vercammen, VLM

MET PROJECTSPECIFIEKE INPUT VAN

Dorpsraad Sinaai: Etienne Meul
Slaatje Praatje: Nele Decelle
Buurtkar: Felix Van Roost
Tisselt Vaart Wel: Myriam Van Epperzeel en Tor Van Ranst
Klimaatrobuust Sint-Andries: Reinhilde Schmit
Buurtbus: Wim De Weerd
Meerle, Ons Dorp: Davy Sterkens
(H)echt Arendonk: Miel Gillis
Buurtbabbelbank: Katrijn Van Gorp
De Bonten Hannen: Dirk De Schutter
Buurtbar: Miet Van de Broek
Boerenspul: Johan Timmermans
De Huiskamer: Jef Philippens
Peelpioniers: Geert Bukkems
The Next Mobility Hack: Mijntje Notermans
Thuisafgehaald: Stephanie van Gerven
Waterplein: Mirjam Bussink

